Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ
ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ✦ № 42 (9538). ● 1989 йил 1 март ● чоршанба Баҳоси 3 тийин.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПАРТИЯ ҚУРИЛИШИ ВА КАДРЛАР СИЁСАТИ МАСАЛАЛАРИ КОМИССИЯСИНИНГ МАЖЛИСИ

КПСС Марказий Комитети партия қурилиши ва кадрлар сиёсати масалалари Комиссиясининг биринчи мажлиси бўлди.

Комиссия келгусида ўз фаолиятининг асосий йўналишларини муҳокама қилди. Фикрлашув давомида комиссия ҳаёт, қайта қуриш практикаси ўртага қўяётган, партия XXVII съезди, XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси, КПСС Марказий Комитетининг Пленумлари йўл-йўриқлардан келиб чиқадиган партия қурилиши ва кадрлар сиёсатининг кенг доирадаги долзарб муаммоларини ишлаб чиқишига тўғри келиши таъкидлаб ўтилди. Улар партия, совет ва хўжалик органларининг вазифаларини аниқ белгилаб қўйиш шароитида партия турмушини демократиялаш, унинг фаолиятини қайта қуриш жараёнларини, партия ташкилотлари ва коммунистлар авангардлик роли оширилишини акс эттириши керак.

Мажлис қатнашчилари комиссияда ўрганилиши лозим бўлган конкрет масалаларни белгилаб олдилар. Уларнинг орасида партия сафларини шакллантириш ва мустаҳкамлаш, бошланғич партия ташкилотлари ва сайлаб қўйиладиган партия органлари ролини ошириш, партия органларини раҳбарликнинг сиёсий усулларига йўналтириш, партия турмушини демократиялаш, кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйишга номенклатурани кўзлаб, расмиятчилик билан ёндашишдан воз кечиш шароитида кадрлар билан ишлашни қайта қуриш масалалари бор. Комиссия планларида сайлов кампанияси ҳамда сиёсий ислоҳот доирасида ўтказилаётган бошқа тадбирлар давомида партия ташкилотлари орттирадиган оммавий-сиёсий ишлар тажрибасини умумлаштириш муҳим ўрин тутади.

КПССнинг навбатдаги XXVIII съездига тайёргарлик кўришга катта эътибор берилади. Комиссия партия қурилиши масалалари юзасидан партия ташкилотлари ва коммунистларнинг таклифларини ўрганиб чиқишига, бу таклифлар юзасидан ўз тавсияларини билдиришига, партия ҳужжатлари лойиҳалари, шу жумладан умумпартия ёки умумхалқ муҳокамасига қўйиладиган лойиҳалар юзасидан хулосалар беришига тўғри келади.

Мажлис қатнашчилари комиссиянинг 1989 йилги иш планини тасдиқладилар ва унинг фаолиятини ташкил этиш хусусида келишиб олдилар. Комиссия ўзининг барча аъзолари ташаббускорлиги ва активлигига таяниб, коллектив, демократия асосларда иш олиб бориши таъкидланди. Комиссия ўз ишида КПСС Марказий Комитетининг бўлимларига ва кенг партия активларига таянади. Масалаларни ишлаб чиқишга олимлар ва мутахассисларни жалб этиш кўзда тутилган.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг топшириғига мувофиқ комиссия партиядаги ҳисобот-сайлов кампаниясининг якунларини кўриб чиқди. Мазкур масалани муҳокама қилиш чоғида социалистик янгиланишнинг революцион вазифаларини ҳал қилиш учун партия ташкилотларида бўлиб ўтган ҳисобот ва сайловларнинг муҳим аҳамияти таъкидлаб ўтилди.

Ҳисобот-сайлов кампанияси қайта қуриш сиёсати ва стратегиясини амалда рўёбга чиқариш босқичига ўтилганлигини билдирган XIX партия конференцияси сиёсий кўрсатмаларига тўла мувофиқ ўтди. У кенг демократизм, танқидийлик, рўй-ростлик, фикрларни эркин ифодалаш билан ажралиб турди. Ҳисобот-сайлов кампанияси партиядаги қайта қуриш кучларини активлаштириб, сиёсий ислоҳотни, мамлакат иқтисодий, социал ва маънавий ҳаётидаги барча ўзгартишларни амалга ошириш учун қудратли омил бахш этди.

Бўлиб ўтган ҳисобот ва сайловлар партиянинг сиёсий фаолиятисиз, партия ташкилотлари ва комитетларининг йўналтирувчи ва ташкил этувчи ҳаракатларисиз социалистик жамиятнинг ҳар томонлама тараққиётини таъминлаш мумкин эмаслигини ишонарли тарзда кўрсатди. Жамиятнинг сиёсий авангарди сифатида партиянинг имкониятлари очиб берилди, бу имкониятларни қайта қуришнинг муқаррарлиги ва муваффақиятлари манфаатларини кўзлаб тўла ишга солишга йўналтирилди, — КПССдаги ҳисобот-сайлов кампаниясининг бош якуни ана шундайдир.

Мажлис қатнашчилари қайд этиб ўтганларидек, коммунистлар ҳисобот-сайлов йиғилишларида ва конференцияларида жуда кўп амалий таклифлар киритдилар, бу таклифларни пухта ўйлаб кўриш, комиссия партия қурилишининг долзарб муаммоларини ишлаб чиқаётган чоғда уларни ҳисобга олиш керак. Бу бой ҳаётий материал партия ички турмушини ва КПССнинг раҳбарлик фаолиятини янада демократиялашга қаратилган таъсирчан чораларни белгилаш учун негиз бўлиб хизмат қилади.

Комиссия КПСС Марказий Комитети партия қурилиши ва кадрлар билан ишлаш бўлимининг вазифалари ва структураси тўғрисидаги ахборотни тинглади. Янги шароитда бўлим ишларининг хусусиятлари, унинг олдига қўйилган вазифалар, бўлимнинг кадрлар потенциали таърифлаб берилди.

Мажлисда Украина Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. А. Ивашко, КПСС Ленинград шаҳар комитетининг биринчи секретари А. Н. Герасимов, Украина ССР Олий Совети Президиумининг Раиси В. С. Шевченко, Владимир Ильич номли Москва электромеханика заводи йўнувчи токари В. П. Тихомиров, ВЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари В. И. Мироненко, КПСС Иваново область комитетининг биринчи секретари М. А. Князюк, «Правда» газетаси бош редакторининг биринчи ўринбосари Л. Н. Спиридонов, Белоруссия Компартияси Витебск область комитетининг биринчи секретари В. В. Григорьев, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари М. С. Мендибоев, Краснодар ўлкаси КПСС Курган район комитетининг биринчи секретари З. И. Боровикова, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Партия Контроли Комиссиясининг раиси Б. К. Пуго, КПСС Таристон область комитетининг биринчи секретари Г. И. Усмонов, СССР Министрлар Совети ишлари бошқарувчиси М. С. Смиртюков, Грузия Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари Б. В. Никольский, Удмуртия АССР, Д. Ф. Устинов номли «ИжМАШ» ишлаб чиқариш бирлашмаси партия комитетининг секретари Ю. И. Лобов, КПСС Томск область комитетининг биринчи секретари В. И. Зоркальцев ўртоқлар сўзга чиқдилар.

Комиссиянинг мажлиси КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари Г. П. Разумовский раислигида ўтди.

(ТАСС).

ҚАЙТА ҚУРИШНИНГ БОРИШИ: МУАММОЛАР ВА ҚИЙИНЧИЛИКЛАР

Тракторсозлар билан учрашувлар

27 февраль куни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Н. Н. Слюньков Ўрта Осиёдаги энг катта саноат корхоналаридан бири — «СССР 50 йиллиги номли Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасига борди.

Заводга кираверишда виставка бўлиб, у корхонанинг кечаги, бугунги ва эртаги кунги маҳсулотлари билан таништиради. Бирлашманинг бош директори И. Х. Мусин корхона 65—70 от кучига эга бўлган пахтачиликка мўлжалланган тракторлар ишлаб чиқаришга ихтисослашаётгани тўғрисида гапириб берди. Ғўзага ишлов беришни ва пахтани йиғиштириб олишни механизациялаш учун кучли тракторлар яратиш устида иш олиб борилмоқда. Юз от кучига эга бўлган машиналар кичик-кичик туркумларда тайёрланмоқда. Янги Т100 ХП ҳайдов трактори олдинги тракторлардан кучланишни ўзгартирувчи узатгич коробкасидаги деталлар кучайтирилгани ва моторни сув ёрдамида совитгичи билан, бошқаруви осонлиги билан фарқ қилади. Яқин йилларда мамлакат пахта комплексини замонавий техника билан таъминлаш ишида муҳим қадам қўйилди.

Техникани кўрсатиш чоғида Н. Н. Слюньковга коллектив бу масъулиятли вазифани қандай ҳал этаётгани тўғрисида ахборот берилди. Шу беш йилликдаёқ Тошкент трактор заводи юз от кучига эга бўлган янги туркумдаги машиналар ишлаб чиқаришга ўтиши керак эди. Ана шу машиналарни Тошкент мотор заводининг двигателлари билан таъминлаш мўлжалланган эди. Бироқ янги техникани ўзлаштириш муддатлари 1991 — 1992 йилларга қолдирилди. Ишлаб чиқаришни ривожлантиришнинг ҳал этилмаган муаммолари тўғрисида ошкора гаплашиб олинди. Янги трактор ишлаб чиқариш учун бирлашма цехларини реконструкциялаш, қуюв цехини лойиҳадаги қувватга олиб чиқиш зарур. Тошкент мотор заводи ҳам двигателларни зарур ҳажмда етказиб беришга киришиши ғоят муҳимдир. Тегишли министрликлар ва идоралар корхонани келгусида реконструкциялаш билан боғлиқ барча масалаларни жадал ҳал этаяптилар, деб бўлмайди.

Виставканинг бирлашма коллективи планда кўзда тутилган асосий маҳсулот билан бир қаторда эндиликда халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни кенгайтираётганини кўрсатувчи бўлими эътиборни ўзига жалб этди. Булар рўзғор буюмлари — қисқич, қайчи, стол ва креслолар, йиғма каравотлар, боғ ва полиз анжомлари, ҳар қандай квартирада ўрнатиш мумкин бўлган тренажерлар — «Малиш» спорт комплексларидир. Тошкент трактор заводи ижарачиларнинг кўпдан-кўп истакларини инобатга олиб, ўтган йилдан бошлаб ўз маҳсулотининг бир қисмини эркин савдога чиқара бошлади. Ижарачилар корхонанинг бу ташаббусидан қувониб, тракторлардан шахсан фойдаланиш учун уларни бажонидил сотиб олмоқдалар.

КПСС Марказий Комитетининг секретари Тошкент трактор заводигина эмас, шу билан бирга республиканинг бошқа корхоналари ҳам халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни муттасил кўпайтиришлари зарурлигини айтди — ҳозирча Ўзбекистон бу жиҳатдан мамлакатнинг бошқа регионларидан орқада қолмоқда, ваҳоланки, бу қолоқликни бартараф этиш учун реал имкониятлар мавжуд.

Заводга кираверишда ТТЗ меҳнаткашлари билан суҳбат бўлиб ўтди.

КПСС Марказий Комитетининг секретарига Сиз завод конструкторларининг сўнгги ишланмаларини, корхона маҳсулотини қандай баҳолайсиз, деган савол берилди. Н. Н. Слюньков шундай деди: ҳақиқатан ҳам корхонангизнинг тақдири мураккаб ва қийин, чунки сизлар бошқа корхоналарнинг фаолиятига боғлиқсиз. Биз мамлакатда ҳозирча фан-техника янгилигини тез жорий этиш имкониятини берадиган механизмни ярата олганимиз йўқ. Бу эса жиддий камчиликдир — экономика янгиликни тез қабул қилиб олмаяпти, иқтисодий омилларнинг ўзи эса техника янгиликларини тезроқ жорий этиш имкониятини яратмаяпти.

Очиғини айтиб қўя қолай, кўрган нарсалар менда яхши таассурот қолдирди. Ишланмалар истиқболлидир. Аммо уларни рўёбга чиқариш учун корхонани реконструкциялаш, қайта жиҳозлаш ва бунинг натижасида янги техникани ишлаб чиқаришга мослаштириш керак. Менимча, янги тракторни ишлаб чиқишга муваффақ бўлинган. Ғоят жиддий силжишлар рўй берган. Ҳозирча улар жаҳон даражасига етганича йўқ, ундан ўзиб кетганлиги тўғрисида гап ҳам бўлиши мумкин эмас. Аммо ҳаммамизнинг вазифамиз — қувиб етиш эмас, балки қолоқлик тўсиқларидан сакраб ўтиб, фан ва практиканинг ҳозирги талабларига жавоб берадиган, замонавий техника имкониятларига мос келадиган машиналар яратишдан иборат.

КПСС Марказий Комитетининг секретари коллективнинг халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришга қаратилган куч-ғайратларига юксак баҳо берди. Бу соҳада сизларга жуда қойилмиз, деди у. Лекин биз сизларни шу ишларнинг суръати пастлиги учун танқид қилдик. Бундай молларнинг сифатини оширишни ҳам, турларини кўпайтиришни ҳам назарда тутиш керак. Чунки ҳар бир буюм инсонни қувонтириши, ўз мақсадига мувофиқлиги билан бирга жозибали ҳам бўлиши керак. Халқ сизлардан айни шундай молларни кутмоқда.

Биз яхшироқ яшашимиз керак деб сўзида давом қилди Н. Н. Слюньков, айни шу боисдан турмушнинг барча томонларини тубдан қайта қуриш масалаларини ҳозир партия ҳал қилмоқда, ишчилар синфи ҳал қилмоқда, бутун мамлакат ҳал қилмоқда. Бизда социал соҳа жиддий оқсамоқда. Бунинг сабаблари маълум — улар иқтисодий сиёсатдаги, социал базани кенгайтиришга зарур маблағ ажратиш имконини бермаган структурадаги жиддий хатолардир. Партия тўғри йўлдан бормоқда. Илм-фанга, экономикага, фан-техника тараққиётига таяниб, янги иқтисодий муносабатларни тез жорий этиш орқали янгиланиш муаммоларини ҳал қилиш керак. Текисчиликдан воз кечиш, тайёрга айёрлик кайфиятларидан воз кечиш, ҳақиқий социал адолатни, меҳнатга яраша чинакам ҳақ тўлашни таъминлаш лозим.

КПСС Марказий Комитетининг секретарига кўп саволлар берилди. Ана шу саволлардан бири турмушдаги оддий бир юмушга даҳлдор эди: ишдан кейин магазинга кирсанг кайфиятинг бузилиб чиқиб кетасан, чунки ҳамма жойда — тақчиллик. Бундай иллатга қарши қандай курашиш керак?

Магазинда товарлар, озиқ-овқат маҳсулотлари етишмаганида тақчиллик вужудга келади, бундай ҳол қўл келадиган, бундан бойлик орттирадиган кимсалар учун ҳам шароит яратилади, деб жавоб қилди Н. Н. Слюньков. Бозорни керакли товарлар билан бойитиш, аҳолига етарли миқдорда озиқ-овқат маҳсулотлари бериш вазифаси турибди. Аммо ҳозирча бу нарса йўқ. Бизнинг халқ, жамоат контроли — биздаги мавжуд озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарларни тўғри тақсимлаш имконини берадиган бирдан-бир чорадир. Бунда демократиялаш ва ошкоралик ўзининг ғоят муҳим ролини ўйнайди. Қадимий Грециядаёқ агар жамият иллатга учраган бўлса уни ошкор қилиш керак, акс ҳолда жамият бундай иллатдан ҳалос бўлмайди, дейишган. Меҳнаткашлар ҳисобидан шахсий бойлик орттиришда ноҳақ йўллардан фойдаланаётган кимсаларнинг виждони уйғониши учун, ана шу ноҳақ йўлларни ёпиб қўйиш учун кенг ошкоралик, ишчилар назорати зўр куч билан ишлаб кетиши керак.

СУРАТДА: Н. Н. Слюньковнинг «СССР 50 йиллиги номидаги Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасида бўлиши.

А. ГОРОКРИК фотоси (ЎзТАГ).

Н. Н. Слюньков енгил саноат ва қайта ишлаш саноатини ривожлантириш учун, ана шу тармоқларни замонавий машина-ускуналар билан жиҳозлаш учун ҳозир кўрилаётган чора-тадбирлар тўғрисида муфассал сўзлаб берди. Мамлакатнинг барча машинасозлик корхоналари эндиликда шундай вазифани ҳал қилмоқдалар, жумладан мудофаа саноатининг юзлаб корхоналари зарур машина-ускуналарни ишлаб чиқаришга ўтказилди. Юксак суръатлар белгиланган, мана шу янгиланиш программаси 1995 йилгача амалга оширилиши керак. Аммо баъзилар чет эллардан иложи борича кўпроқ товарлар сотиб олиш керак, деган гапни айтмоқдалар. Бундай кишилар биз ўтмайдиган йўлни таклиф этиб, мамлакат экономикасидаги ишларнинг ҳақиқий аҳволига тўғри баҳо беришдан жуда йироқдадирлар. Бизнинг вазифамиз ўзимизнинг қудратли енгил ва қайта ишлаш саноатимизни вужудга келтиришдан, унинг учун ўз кучларимиз билан бақувват моддий-техника базасини яратишдан иборат.

Н. Н. Слюньков корхонанинг баъзи цехларида бўлди, ишчи ва мутахассислар билан суҳбатлашди. Заводнинг қизил бурчагида меҳнат коллективларининг вакиллари билан учрашув бўлиб ўтди.

Бу жўшқин, самимий мулоқот бўлди. КПСС Марказий Комитетининг секретари заводда қайта қуриш қандай бораётгани, муаммолар ҳал этилаётгани, қандайлари эса жойидан силжимаётгани тўғрисидаги масалалар билан қизиқди. Залдан берилган рўй-рост саволларга худди шундай очиқ-ойдин жавоблар қайтарилди.

Заводингизнинг маркаси мамлакатда, барча пахтакор республикаларда машҳур, деб таъкидлади Н. Н. Слюньков. Кўпгина янгиликлар коллектив турмушига сингиб бормоқда. Одамлар билан учрашувлардан олинган дастлабки таассуротлар шундай. Коллектив мен келиб кетган ўн йил мобайнида яхшилик томон ўзгариб, ҳамма жойда бўлгани каби унинг турмушига қайта қуриш юзага келтираётган янгиликлар кириб бормоқда. Автомат цехининг ходимлари ижара пудратига ўтишибди, менга айтишларича, асбобсозлик цехи билан кабиналар цехида ҳам шу ҳақда ўйлашаётган экан.

Залда дарҳол бир неча киши қўл кўтаради: ишчилар, инженерлар, бригадирлар бутун коллективни ташвишлантираётган муаммолар тўғрисида гапиришади. Биринчи масала — қуюв заводи ҳақида. Бу завод 1981 йилда қурила бошлаган, сўнгра эса тўхтатиб қўйилган эди. Ивано-Франковск станоксозлик заводи номукаммал линиялар етказиб бераётгани тўғрисида ҳам гапирилади.

Металл қирқиш станокларининг етишмаётгани бошқа бир муаммодир. Одамлар эскириб қолган ускуналарда ишлашаяпти, СССР Госплани эса бу муаммони тушунишни истамаяпти.

— Сизлар тегишли корхоналар билан бевосита алоқа ўрнатишга уриниб кўрдингизми? — Қизиқиб сўрайди КПСС Марказий Комитетининг секретари. У қайта қуриш ҳар қандай корхонага ўз планини тузиш, унинг маҳсулотига қизиқаётган коллективлар билан бевосита алоқалар ўрнатиш имконини беради, деб изоҳлайди.

Ёш оилаларнинг муаммолари, уй-жой билан боғлиқ муаммолар...

— Биз тайёрига шерик бўлишни истамаймиз, — дейди ёш ишчи, — лекин бизга корхонага яқинроқ жойда уй-жой қуришимизга ёрдам беринг.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов изоҳ бериб, коллектив учун корхона яқинида дастлабки 27 гектар ерни ажратиб бериш тўғрисида қарор қабул қилинганини айтади.

Шу заҳотиёқ қурилиш материалларини қаердан оламиз, деган савол тушади. Н. Н. Слюньков Иттифоқ ҳукумати якка тартибда иморат қурувчилар олдида материаллар билан боғлиқ муаммолар бўлмаслиги учун кўраётган чора-тадбирлар тўғрисида сўзлаб беради. Аммо, деб илова қилади у, республиканинг ўзида бинокорлик материаллари ишлаб чиқаришни ривожлантириш муҳимдир. КПСС Марказий Комитетининг секретари социал соҳа объектлари — умумхалқ объектлари бўлиб, улар ҳамма жойда устун туришини таъкидлайди.

Кадрларга доир масалалар тилга олинади. Бу масалалар заводда ўткир бўлиб турибди. Аввало мастерлар етишмаяпти. Ишчилар бу лавозимга ўтишни унча исташмайди, чунки маошдан ютқазишади.

— Аммо сизлар ижара пудрати асосида ишлаётган эмансиз, мастерларнинг ставкаларини ўзингиз белгилашингизга ким халақит қилмоқда? — деб сўрайди Н. Н. Слюньков. — Умуман корхонада меҳнатга ҳақ тўлаш принципларини ишлаб чиқиш ва мавжуд қонун актларига мувофиқ уларга амал қилиш муҳимдир.

Иқтисодий ислоҳот юқоридан эмас, балки ҳар бир коллективдан бошланади, деб уқтиради КПСС Марказий Комитети секретари. Хўжаликни қандай юритиш, қанча ишлаб топиш — коллективларнинг ўз иши. Моддий неъматларни тақсимлаш чоғида текисчиликка йўл қўйилмаслиги ва ҳамма нарса адолатли бўлиши муҳимдир. Бутун мамлакат каби сизлар ҳам изланишдасизлар. Ҳамма нарса ўзингизнинг қўлингизда.

Пировардида КПСС Марказий Комитетининг секретари меҳнат сифати, меҳнат интизоми, ҳар бир иш жойида уюшқоқлик масалаларига муфассал тўхталди. У мазкур масалаларни ҳал этишда Советларнинг, меҳнат коллективларининг, бутун завод жамоатчилигининг ролини юқори кўтариш зарурлигини таъкидлади.

* * *

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси Ғ. Ҳ. Қодиров, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Ш. З. Камолхўжаев, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мирқосимов, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Б. Ф. Сатин «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасида Н. Н. Слюньков билан бирга бўлдилар.

И. НОВИКОВ,
С. ФЕНЮТИН,
ЎзТАГ махсус мухбирлари.

• Чорва қишлови «Тошкент ҳақиқати» назоратида

Маҳсулдорликни пасайтиришмаяпти

ШУ кунларда қишловнинг ҳал қилувчи палласи бошланди. Бу масъулиятли палла ҳар бир чорвадордан хушёр, зийрак туришни талаб этади. Буни дилдан ҳис қилган Оржоникидзе районидаги «Коммунист» колхози чорвадорлари ҳам қишловни яхши якунлаш, мамлакат Озиқ-овқат программасига муносиб ҳисса қўшиш учун астойдил ҳаракат қилмоқдалар. Ўтган йилни муваффақиятли туғаллаган зарбдор тармоқ жонкуярлари 1989 йилнинг январь ойида ҳам қувончли натижаларга эришдилар. Давлатга пландаги 66 ўрнига 78 тонна сут сотилди.

Қўлга киритилган ютуқлар коллектив йил давомида ишни оқилона ташкил этиб, молларни рацион асосида парвариш қилаётганлиги ҳамда имкониятларни чорвачилик маҳсулотларини кўпайтиришга сафарбар этаётганлиги натижасидир.

Колхоз чорвадорлари қишловни муваффақиятли ўтказишга ҳар томонлама пухта тайёргарлик кўрдилар. Аввало бу ерда ҳар йили молларга етарли миқдорда озуқа жамғарилади.

Фермада 56 киши меҳнат қилади. Уларнинг ихтиёрида 818 та қорамол бор. Шундан 358 таси соғин сигирлардир. Говмишлар 20 та соғувчига бириктирилган. Хўжаликда чорвачилик соҳасида кўп йиллардан бери ишлаб келаётган тажрибали сут соғувчилар кўп. Ана шундайлардан Иноят Ғофирбекова, Тожихон Аҳмедова, Мактуба Салимова, Маърифат Нуримова, Заҳро Аҳмедова, Шарофат Фармонова, Моҳира Ғофирбекова, Холида Ҳайитбоевалар ҳозирги кунларда ҳам сигирлардан 11—12 литрдан серқаймоқ сут соғиб олаяптилар.

Бу ерда соғувчилар, молбоқарларнинг унумли меҳнат қилишлари ҳамда кўнгилли дам олишлари учун барча шароит мавжуд. Замонавий усулда қурилган чорвадорлар уйида овқатланадиган, ечиниб-кийинадиган хоналар, душхона, газета-журналларнинг янги сонлари, радио, телевизор бор.

Фермада 8 тонна озуқа тайёрлайдиган цех мунтазам ишлаб турипти. Қишловга жамғарилган озуқалар тўйимли витаминларга бойитилган ҳолда молларга едирилмоқда. Соғилган сут эса «В-20» сут совутгич аппаратида совутилгандан сўнг қабул пунктларига жўнатилаяпти.

— Коллективимиз республикамиздаги донгдор чорвадорларнинг иш тажрибасидан, фан ютуқларидан оқилона фойдаланаётганлиги туфайли сут, гўшт етиштиришни йил сайин кўпайтирмоқда, — дейди колхоз бош зоотехниги Саид Саидумеров.— Сут соғувчилар, молбоқар ва бузоқбоқарлар ўртасида ўзаро социалистик мусобақа ташкил этилганлиги ютуқлар омили бўлаяпти.

Ҳақиқатан ҳам ферма коллективи ўтган йили қўлга киритилган ютуқларни мустаҳкамлаш учун ҳозир ҳар бир сигирдан сут соғиб олишни кўпайтириш, бўрдоқига боқилаётган қорамолларнинг маҳсулдорлигини ошириш йўлидаги изланишларни давом эттиришмоқда. Муслим Раҳмонов, Раҳмат Аҳмедов, Қобил Одилхўжаев, Нуриддин Тожибоев, Ғофир Файзиев сингари молбоқарлар ўзларига бириктирилган молларни рацион асосида боқиб, маҳсулот таннархини арзонлаштириш бўйича бошланган мусобақада пешқадамликни қўлдан бермай келишаяпти.

Ишни йил бошидан оқилона ташкил этган ферма коллективи ҳозирги кунда ҳар бир сигирдан ўртача 8—9 литрдан сут соғиб олиб, давлатга кунига 2600 килограммдан ортиқ серқаймоқ сут етказиб бераяпти.

Хўжалик чорвадорлари КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатномасига жавобан 1989 йилда жами сут соғиб олишни 1105 тоннага, гўшт етиштиришни 88 тоннадан оширишга аҳд қилишди. Уларнинг бугунги ҳаракати ўз сўзларининг устидан албатта, чиқишларини кўрсатиб турибди.

Э. ТЎЛАГАНОВ,
Ф. ИСАЕВ.

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

✦ **ЕРЕВАН.** Арманистоннинг зилзила натижасида вайрон бўлган Гугарк райони қишлоқларида ҳаёт ўз изига тушмоқда. Бу ерда баҳорги экин мавсумига катта тайёргарлик кўрилмоқда. Бу йил техника мавсумга одатдагидан анча илгари тайёрлаб қўйилди. Чунки улардан зилзила натижасида пайдо бўлган уюмларни, қурилиш чиқиндиларини йиғиштириб олишда фойдаланилган эди. Райондаги бор механизаторлар рўйхатдан ўтказилди, бутун қолган техника сони аниқланди. Ана шуларни ҳисобга олган ҳолда экин майдонларини тақсимлаб беришди. Воронеж ва Волгоград, Омск ва Новосибирск, Олтой ва Томскдан келган кишилар маҳаллий аҳоли билан елкама-елка меҳнат қилишмоқда.

✦ **РИГА.** Бу ердаги «Саркана звайзгне» мотор заводида ишлаб чиқарилаётган тракторни кўтариш ва уни қўлда олиб юриш учун полвон бўлиш шарт эмас. Унинг оғирлиги атиги 37 килограмм бўлиб, «Жигули»нинг багажнигига жойлаштириш мумкин. Ишлатилиши қулай ва кўриниши ихчам бўлган бу янгиликдан тупроқни юмшатиш ва текислашда, ўғит солишда, майсазорларни текислашда ва суғориш қурилмасининг насоси сифатида фойдаланиш мумкин. Завод Венгриянинг «Робикс» қишлоқ хўжалик машинасозлиги заводи билан ўзаро қисмлар етказиб бериш асосида кооперация тузиб, мотоблоклар ишлаб чиқаришга киришмоқда.

✦ **МИНСК.** «Минский» агрофирма-совхози теплицаларида ер янада юмшоқ бўлиши учун унга оддий қипиқларни соча бошладилар. Ерга шундай ишлов берилганидан сўнг торф аралашган ўғитнинг фойдали коэффициенти янада ошади. Ер енгил нафас олиб, намликни ўзида кўпроқ сақлайдиган бўлади. Ерга сингиган қипиқлар сабзавот маҳсулотлари учун зарур бўлган карбонат ангидрид газини ажратиб чиқаради, шунингдек иссиқлик ҳам беради. Илгари ҳар икки йилда тупроқ янгиланган бўлса, энди ундан уч-тўрт баравар кўп муддат фойдаланиш мумкин. Ёғоч-тахта ишлаб чиқарувчи корхоналар кўп бўлган Белоруссияда қипиқ топиш муаммо эмас. Бундай қипиқлардан шу йилнинг ўзидаёқ теплицаларнинг кўпчилигида фойдаланиш мўлжалланмоқда.

(ТАСС).

✦ Москва миноралари.
В. Кошевой фотоси.
ТАСС фотохроникаси.

• РЕГИОНАЛ ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ

СОЦИАЛ АДОЛАТ—ТОЖИКИСТОНДА ЯШАЁТГАН БАРЧА МИЛЛАТЛАРНИНГ МАЪНАВИЙ ЭҲТИЁЖЛАРИНИ ҚОНДИРИШ СИЁСАТИ НЕГИЗИ

А. Д. ДАДАБОЕВ,
Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари

Қайта қуриш ижтимоий ҳаётимизнинг жуда кўп ўткир масалаларини ёритиб, кўрсатиб берди. Уларнинг орасида миллатлараро муносабатлар муаммолари ҳам борки, бу муаммолар турғунлик йилларида назарий жиҳатдан идрок этиш ва амалий тараққиёт доирасидан четда қолган эди.

Шу билан бирга мамлакатимиз пролетар, социалистик интернационализм принципларига асосланган ленинча миллий сиёсат туфайли ана шу сиёсатдаги бузилишларга қарамай, миллий масала каби ғоят мураккаб муаммони ҳал этишда катта муваффақиятларга эришди.

«Мамлакатимизда қарор топган тенг ҳуқуқли миллатлар ва элатлар иттифоқи, деб таъкидлади М. С. Горбачев XIX партия конференциясида, социализмнинг буюк ғалабаларидан биридир. Бу ғалаба ҳозирги пайтда бундан буён ҳам фақат ленинча миллий сиёсатни изчиллик билан ўтказишгина тараққиётимизнинг бирдан-бир соғлом асоси бўлади, деб қатъий ишонч билан айтишимизга имкон беради».

Совет ҳокимияти йилларида миллий масалани ҳал этиш соҳасида партия амалга оширган катта иш социалистик интернационализмнинг мустаҳкам пойдеворини барпо этдики, халқларимизнинг бирлиги ва дўстлиги ана шу мустаҳкам пойдевор устида турибди ва тураверади.

Бироқ биз шахсга сиғиниш даврида ва турғунлик йилларида ленинча миллий сиёсат принциплари практикасидаги қўпол хатолар ва турли бузилишлардан кўз юма олмаймиз. Миллий муносабатларда кўпинча ўзбошимчалик ва догматизмга йўл қўйилди, у ёки бу миллатлар ва элатлар манфаатларига менсимай қаралди. Бошқаришнинг маъмуриятчилик-буйруқбозлик усуллари ижтимоий турмушнинг бу нозик соҳасига ҳам кириб келди.

Миллий муносабатларда муаммоларнинг йўқлиги тўғрисидаги хатарли андозаларнинг, миллий масала тўла ва узил-кесил ҳал қилинганлиги хусусидаги догматик тезисларнинг ўйламай-нетмай такрорланиши ва ижтимоий онгга ёппасига сингдирилиши жуда катта зарар етказди.

Шу билан бирга айрим республикалар, автоном тузилмалар ва миллий группаларнинг социал-иқтисодий ва маданий тараққиёти эҳтиёжларини етарлича ҳисобга олинмаганлиги ижтимоий қониқмаслик, миллатлараро негизда можароли вазиятларнинг келиб чиқишига сабаб бўлди.

Ўша йилларда миллий муносабатларда ҳукм сурган дабдабабозлик ҳамда тўқиб чиқарилган муаммосизлик миллий маҳдудлик, манманлик, тайёрга айёрлик ва маҳкамачилик пайдо бўлиши ва ривожланишини пайқаб олишга имкон бермади.

Тожикистон партия ташкилоти олдинги йиллардаги хато практикадан сабоқ чиқариб, экономика, фан ва маданият соҳасида қардош иттифоқдош республикалар билан миллатлараро алоқаларни ҳар томонлама ривожлантириш, республикада яшовчи бошқа миллатлар ва элатлар вакилларининг тил, маданият, турмуш, диний эътиқод соҳасидаги эҳтиёжларини тўла қондириш, кадрлар масаласини, социал ва бошқа масалаларни адолатли ҳал этиш вазифаларини XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси руҳида кун тартибига қўймоқда ва ҳал этмоқда.

Бу масалаларнинг ҳаммаси бирданига тўла-тўкис ва ҳар томонлама ҳал қилинаётгани йўқ, албатта. Бунинг учун ҳам вақт, ҳам маблағ, ҳам холис ният ва доимий куч-ғайрат керак. Республиканинг партия ва совет органлари, жамоат ташкилотлари, идеология активлари миллатлараро жараёнларнинг реал ҳолатини муфассал таҳлил этмоқдалар, интернационал ва ватанпарварлик тарбияси практикасига ўз вақтида тузатиш киритмоқдалар. Биз бу ишда ҳар бир меҳнат ва ўқиш коллективига, аҳоли пунктига етиб боришга ҳаракат қилмоқдамиз. Буларнинг ҳаммаси ана шу ишларни социал-иқтисодий, маиший, экологик ва маданий вазифаларни ҳал қилиш билан мустаҳкам боғлаб олиб боришни тақозо этмоқда.

Республикада аҳолини интернационал ва атеистик руҳда тарбиялаш комплекс программаси ишлаб чиқилди ва амалга оширилмоқда. Буларнинг ҳаммаси бизга истиқболни кўриш, ишни собитқадамлик билан олиб бориш имконини бермоқда. Ҳозирги вазиятни ҳисобга олиб программага зарур тузатишларни киритяпмиз.

Белгиланган тадбирларнинг қандай бажарилаётганлигини назорат қилиб бориш ҳам бу ўринда муҳим ишдир.

КПСС XIX Бутуниттифоқ конференцияси ўз территориал давлат тузилмаларидан ташқарида яшовчи ёки ана шундай тузилмаларга эга бўлмаган барча миллатлар учун таълим, мулоқот, халқ ижодиёти соҳасида, миллий маданият масканларини барпо этишда, оммавий ахборот воситаларидан фойдаланишда, диний ва бошқа эҳтиёжларни қондиришда катта имкониятларни таъминлашдек муҳим вазифани қўйди.

Бошқа иттифоқдош республикалар каби Тожикистон ҳам аҳоли состави жиҳатидан кўпмиллатлидир. Республика территориясида 80 дан ортиқ миллат вакиллари, шу жумладан, ўзбеклар, руслар, туркманлар, қирғизлар, қозоқлар, татарлар, немислар ва бошқа халқларнинг вакиллари ягона аҳил оила бўлиб яшамоқдалар ва меҳнат қилмоқдалар.

Сон жиҳатидан тожиклардан кейин ўзбеклар туради. Республика ташкил этилгандан буён Тожикистонда ўзбекларни энг катта этник группалардан бири деб эмас, балки туб аҳоли деб ҳисоблайдилар. Бу тасодифий эмас. Чунки иккала халқнинг тарихий илдизлари ва тақдири, урф-одатлари ва маданияти бир-бирига чамбарчас туташиб кетган.

Сайлаб қўйиладиган партия, совет, комсомол органларида, Тожикистон Компартияси Марказий Комитети, Тожикистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети, Тожиксовпроф, Тожикистон ЛКСМ Марказий Комитети аппаратида ўзбекларнинг вакиллари кўп, улар корхоналар ва колхозларга, жамоат ташкилотлари ва ижодий ташкилотларга раҳбарлик қилмоқдалар.

Масалан, республика Олий Совети депутатлари орасида ўзбеклар 16,8 процентни, маҳаллий Советлар депутатлари орасида 23,8 процентни ташкил этади, ўзбек аҳоли кўпроқ яшайдиган Ленинобод ва Хатлон областлари партия комитетлари составида ўзбеклар салмоғи 24-28 процентни ташкил этади. Колхоз раисларининг 28 проценти, совхоз директорларининг 21,3 проценти, хўжаликлараро корхоналар раҳбарларининг 21,7 проценти ўзбеклардир.

Ленинобод область Пролетар районидаги Тожикистонда энг катта Ленин номли колхознинг раиси, икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, СССР Олий Советининг депутати Абдуғафур Саматовнинг номи бутун республикага машҳур. Тожикистонда яшовчи ўзбеклар учун «Правда» форматида ҳар куни чиқадиган «Совет Тожикистони» газетасидан ташқари иккита область газетасида ўзбекча саҳифа, ўзбек тилида иккита район газетаси ва 20 дан ортиқ район ва шаҳар газеталарида ўзбекча саҳифалар чиқарилмоқда.

Республика Ўзбекистон телевидениеси кўрсатувларини ҳар куни тўла ҳажмда қабул қилади. Тожикистон телевидениеси ўзбек аҳоли учун «Қамалак» номи билан ҳар ойда адабий-публицистик телекўрсатув олиб бормоқда. Шунингдек, ўзбек тилида радио эшиттириш олиб бориладиган вақт кўпайтирилди.

Тожикистон телевидениеси ва радиоси концерт программаларига ўзбек хонандалари ижро этган қўшиқларни ёки тожик артистлари ижро этган ўзбек қўшиқлари, куйлари ва рақсларини киритиш яхши анъана бўлиб қолди. Ўзбеклар кўпроқ яшайдиган районларда барча тадбирлар одатда она тилида олиб борилади. Бу ерда бадиий ҳаваскорлик коллективлари, турли клублар, қизиқишларга қараб ҳаваскорлик бирлашмалари, маҳаллий радиоэшиттириш олиб бормоқда.

Тожикистон Ёзувчилар союзида ўзбек адабиёти секцияси бор. Тожикистон мактабларида 11,2 мингдан кўпроқ синфхонада 274 минг бола ўзбек тилида ўқитилмоқда. Бу мактаблар ўқув-методик адабиёт ва ўқитувчи кадрлар билан таъминланган. Сурхондарё ва Фарғона областларидан келган кўпгина йигит-қизлар Тожикистон олий ўқув юртлари ва техникумларида таълим олмоқдалар.

Ўзбек тили — партия комитетларининг пленумларида, республика Олий Совети Сессиялари ва доимий комиссияларида, Олий Совет Президиумининг мажлисларида гаплашиладиган учинчи тилдир. Олий Совет ҳужжатлари ҳам уч тилда — тожик, рус, ўзбек тилларида нашр этилади.

Тожикистонда ўзбекларнинг миллий-маданий ва тил эҳтиёжларини қондириш юзасидан амалга оширилаётган баъзи тадбирлар ана шулардан иборат. Бу тадбирларнинг кўп қисми республика партия ташкилоти ўтказаётган миллий сиёсатнинг анъанавий хусусиятидир. Бизнинг назаримизда, барча халқлар ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлашнинг бирдан-бир йўли — уларнинг маънавий ва миллий эҳтиёжларига ҳурмат билан, авайлаб муносабатда бўлишдан иборат.

Ўзбекистонда яшовчи тожикларнинг миллий, маънавий ва маданий эҳтиёжларини қондиришда ҳам катта ўзгаришлар юз берди. Ўзбекистон янги раҳбариятининг бошқа миллатлар ва элатларга нисбатан турғунлик йилларида ўтказилиб келинган сиёсатдан дадил воз кечиши туфайли бунга муваффақ бўлинди. Узоқ вақт давомида Ўзбекистонда яшовчи тожикларнинг миллий ҳуқуқлари ва манфаатлари бузилишига йўл қўйиб келинган эди. Бундай «сиёсат» оқаваси бизнинг кунларимизгача етиб келди ва халқларимиз ўртасидаги муносабатларга зарарли таъсир қилмоқда. Бу ҳақда сўнгги даврда зиёлилар ва ёшлар орасида жуда ўткир баҳс бормоқда.

Ҳамма иллат шундаки, ўтмишда, турғунлик йилларида тўпланиб қолган салбий қатламларни зиёлиларнинг бир қисми ҳозир ҳам реаллик, халқларимиз ўртасидаги ўзаро муносабатларнинг ҳозирги принципи деб тушунмоқда. Ана шундай янглишишни фақат бир йўл билан — барча миллатлар ва элатлар учун адолатли тенг ҳуқуқлар ва имкониятлар яратиб бериш соҳасида реал қадамлар қўйиш билан бартараф этиш, яна — ана шу қадамлар ҳақида аҳолини кенг хабардор қилиш билан бартараф этиш мумкин.

Иккала республика раҳбарлари муносабатларни нормал изга солиш чораларини кўрмоқдалар, ҳамкорликни кенгайтириш, қардош республикалар халқлари ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлаш ишида шахсий намуна кўрсатилмоқда. Бу эса ижобий натижалар бермоқда ва бу натижалардан ҳар иккала томон мамнун бўлмоқда.

Экономика, фан ва маданият соҳасидаги алоқалар кенгайиб ва мустаҳкамланиб бормоқда, Ўзбекистон билан Тожикистон меҳнаткашлари дўстлиги ва ҳамкорлигини кенгайтириш ва чуқурлаштиришга қаратилган муштарак ҳаракатлар режаси ишлаб чиқилган.

Яна бир нарсага тўхталиб ўтмоқчиман. Ўтган йили Ўзбекистон раҳбарларининг катта группаси республикамизда бўлди. Тожикистон меҳнаткашлари билдирган жуда кўп фикрларга қараганда бу икки республиканинг ўзаро муносабатларида катта воқеа бўлди. Бу учрашувлар ва суҳбатларни тожикистонликлар унутганлари йўқ. Турғунлик йилларида тўпланиб қолган умумий муаммолар ҳал этилишига ишонадилар.

Ана шу учрашувлардан сўнг Ўзбекистон билан Тожикистон Иттифоқ ҳукуматига мурожаат қилдилар: унда паспорт системаси тўғрисидаги инструкцияларнинг гражданлар қайси миллатга мансуб бўлса, паспортга ўша миллатни ёздиришдан иборат қонуний эҳтиёжларини қондиришга тўсқинлик қилувчи қоидаларни бекор қилиш таклиф этилган. Бу фақат тожиклар ва ўзбекларга эмас, бизларнинг республикамизда яшаётган қрим татарларга ҳам тааллуқлидир.

Қайта қуриш аниқ-равшан ишларга муҳтождир. Ҳозирги вақтда одамлар қайта қуришнинг асосий мақсадлари ўзларининг ҳаётий манфаатларига тўла мос эканлигини яхши тушуниб олдилар. Зиёлилар орасида ҳам ўзаро таъналар ва хафагарчиликлардан биргаликда ҳаракат қилишга, тўпланиб қолган муаммоларни ҳал қилиш устида биргаликда ишлашга ўтиш иштиёқи кучаймоқда. Биз ана шундай йўл тарафдоримиз, чунки бу йўл халқларни бир-бирига яқинлаштиради, уларга муштарак келажагимизнинг равшан йўналишларини белгилаб беради.

Ўрта Осиё ва Қозоғистон халқлари этногенези ва тарихига доир қўшма илмий асарларни тайёрлаш, уларнинг тарихий ўтмишини холисона таҳлил этиш, миллатлараро алоқанинг кўп асрлик тажрибасини ижодий умумлаштириш ҳам ана шунга хизмат қилган бўлур эди.

СССР Фанлар академияси бошчилигида чиқариладиган бундай фундаментал асар бир неча ўн йилликлардан буён ана шу масалалар теварагида давом этаётган баҳсларга ва бу масалалардан ғаразли мақсадларда фойдаланишга чек қўйган бўлур эди, регионимиздаги ҳар бир халқнинг, ҳар бир республиканинг тарихини бундан буён жиддий ўрганиш учун яхши негиз бўлиб қолар эди.

Агар муаммони кенгроқ оладиган бўлсак, совет кишиларининг этнографик саводсизлигини тугатиш юзасидан, уларда миллатлараро алоқанинг юксак маданиятини тарбиялаш юзасидан тағин ҳам реалроқ ҳаракатлар лозим. Конкрет регионда, мамлакатда яшовчи турли халқлар вакилларининг маданиятини, урф-одатларини, анъаналарини билишгина яхшироқ ҳамжиҳатликка, хайрихоҳликни, меҳр-оқибатни мустаҳкамлашга, алоқа имкониятларини кенгайтиришга олиб бориши мумкин.

Ҳаётимизнинг ҳамма соҳаларида ана шундай иш олиб борилиши, одамлар ёшлигидаёқ ана шундай иш олиб борилиши лозим. Бу бир-бирларининг тилини билишга ҳам тааллуқлидир. Чунки тилни билиш халққа, сен яшаётган уйнинг заминига ҳурмат демакдир.

Тожикистонда унинг территориясида яшовчи бошқа миллат ва элатларнинг миллий-маданий ва маънавий эҳтиёжларини қондириш юзасидан ҳам кўп иш қилинмоқда. Сон жиҳатидан руслар бизда учинчи ўринда туради. Бинобарин, бизда таълим рус тилида олиб бориладиган кўпгина мактаблар мавжудлиги табиийдир. Шунингдек, қирғиз, қозоқ, туркман тилларида ўқитиладиган мактаблар ҳам бор.

Қирғиз, туркман ва бошқа миллий мактабларни битирган ана шу миллатларнинг вакиллари уларнинг истагига мувофиқ кооперация тартибида Ўрта Осиёдаги қардош республикаларнинг олий ўқув юртларига юборилмоқда. Бундан ташқари Қирғизистон, Туркманистон ўзаро ёрдам тариқасида педагогика институтларини битирган кишиларни Тожикистондаги миллий мактабларда ишлашга юбормоқда.

Қрим татарлар ва немисларнинг миллий-маданий эҳтиёжларини қондириш чоралари кўрилмоқда.

Тожикистон Компартияси Марказий Комитети билан Тожикистон ССР Олий Совети Президиуми мувофиқлаштириш ишларини яхшилаш ҳамда вужудга келадиган муаммоларни тезда ҳал қилиш учун миллатлараро муносабатлар ва интернационал тарбия масалалари билан шуғулланувчи комиссия туздилар. Миллатлараро ҳар қандай масалани ҳал этишда ишларнинг реал аҳволи, ҳар бир миллат ва элатнинг реал кайфияти бу масалаларни ҳал этиш самарадорлигига баҳо беришнинг асосий мезони бўлиши керак.

Биз республикада ана шу масалаларнинг ҳаммаси ҳал этилган ва ҳеч қандай муаммолар қолмаган демоқчи эмасмиз. Бу доимий, чамаси, ҳеч қачон тугамайдиган ишдир. Қайта қуриш ана шу фактни англаб олишимизга ёрдам берди, актив ҳаракат қилишга, кўпгина эски андозаларни тубдан қайта кўриб чиқишга, одамларимизнинг чинакам интернационал онгини тарбиялашнинг шакл ва усулларини ижодий идрок этишга мажбур қилди.

Тожикистон Компартияси Марказий Комитети жойлардаги партия ва совет органлари, министрликлар ва идоралар мавжуд муаммоларни оперативлик билан узил-кесил ҳал этишлари, бу ишда расмиятчиликка мутлақо йўл қўймасликлари лозимлигини кўп марта таъкидлади. КПСС XXVII съезди ва XIX Бутуниттифоқ партия конференциясининг қарорларини амалга ошириш, КПСС Марказий Комитетининг СССРда миллатлараро муносабатларни такомиллаштириш масалаларига бағишлаб ўтказиладиган Пленуми барча миллатлар ва элатлар дўстлигини чинакам мустаҳкамлашга, совет халқлари ягона оиласида уларнинг ҳар томонлама ривожланиши ва равнақ топишига муқаррар равишда олиб боради, деб ишонамиз.

Мамлакатимиз миқёсида социал адолат принципларига риоя қилиш тўғрисида бир неча мулоҳазаларни айтиб ўтмоқчиман.

Республикалардаги майда миллатлардан иборат кўп сонли этник группалар ўртасида кескинликни тугатиш учун партия раҳбарияти турли этник группалар, асосан майда миллатларнинг миллий манфаатларини камситиш фактлари аниқланганлигидан ташвишга тушганлигини рўй-рост айтиши керак. Баъзи республикаларда сон жиҳатидан энг кўп халқнинг миллатини бошқа халқларга зўрлик билан тиқиштириш практикасини партия зарарли практика деб ҳисоблаётганлигини айтиши, бундай ҳоллар айбдорларнинг жавобгарликка тортилишига олиб келадиган ҳол эканлигини таъкидлаши керак.

Ҳар қандай этник группанинг таълимни ўз она тилида ташкил этишга тўла ҳуқуқли эканлигининг тан олиниши ва гарантияланишига кафолат бериш лозим.

Шунингдек, партия ва ҳукумат ҳамиша ҳар бир халқнинг, жумладан, майда миллатларнинг ҳам миллий маданиятини ривожлантириш тарафдори бўлиб келганлигини тасдиқлаш лозим. Афсуски, бир қанча республикаларда олдинги раҳбарият ана шу ленинча принципни менсимай келди. Ҳар бир этник группа, у қаерда яшамасин, қанчалик кам сонли бўлмасин, ўз халқининг маданий анъаналарини сақлаб қолиш ҳуқуқига эга эканлиги эълон қилиниши керак. Партия ва совет органлари бунга кўмаклашишлари даркор. Майда миллатларнинг маданий манфаатларини менсимаслик қораланиши лозим.

Умуман миллий маданият марказлари (маданий анъаналарни сақлаш мақсадида тузилган клублар, ташкилотлар) аҳолининг актив маданий фаолиятга эҳтиёжини кўп жиҳатдан қондириши ҳамда маҳаллий органларнинг турмушнинг мана шу соҳасига лоқайдлиги келтириб чиқарган кескинликни бартараф этиши мумкин эди.

Биз учун муштарак еримизда тинчлик ва дўстликда яшаб, барча масалаларни ишчанлик билан, бақириқларсиз ва ўзаро таъналарсиз ҳал этиб, ҳар бир халқ учун, бинобарин, барча миллат ва элатлар учун тенг ҳуқуқли, адолатли, социалистик жамиятимизга муносиб келадиган турмуш ва ҳар томонлама ривожланиш шароитларини яратиш тарих тақозосидир.

---

26 март—СССР халқ депутатлари сайлови куни

ДЕМОКРАТИЯ НИМА? ОШКОРАЛИК-ЧИ?

БУ СЎЗЛАРНИНГ оғиздан тушмай қолганлигига тўрт-беш йил бўлди. Аммо орадан шунча вақт ўтиб, бу тушунчаларнинг туб мазмун-моҳиятини тушуниб етмайдиганлар ҳам учраб турибди. Шу боис бу саволнинг ўқтин-ўқтин такрорланиб туриши табиийдир. Биз 119-Бўка миллий-территориал сайлов округи сайловчилари вакиллари иштирокида ўтказилган сайловолди йиғилишидаги тартибсизликларни кўриб шундай хулосага келдик.

Тўғри, депутатликка номзодларнинг программалари муҳокама қилинар экан талашиб-тортишишлар, баҳслашишлар бўлиши керак, албатта. Чунки, номзодларнинг онги, билими, савияси тенг бўлавермайди, программалари ҳам бир-биридан фарқ қилиши мумкин. Лекин қайси масалада, нима учун тортишиш кераклигини ҳам билиш зарур-да, ахир.

Бошидаёқ сайловолди йиғилишини очиш ёки очмаслик тўғрисида ҳеч қандай асоссиз бир соатга яқин ортиқча тортишув бўлди. Сабаби — залда Бўка райони вакиллари бошқа районлар вакилларига нисбатан кўпроқ экан. Ўн-ўн беш чоғли вакил «Бу адолатдан эмас, демократия принципи бўкаликлар фойдасига бузиляпти, йиғилишни очишга қаршимиз» деб оёқ тираб туриб олди. Уларга «СССР халқ депутатларини сайлаш тўғрисида»ги Қонуннинг 38-моддасини ўқиб беришга тўғри келди. Ниҳоят, ҳамма тартиб-қоидани англагандек бўлди. Бироқ Олмалиқ ва Бекобод шаҳарлари, Бўка, Пискент ва Бекобод районларидан қанчадан вакил таклиф этилганлиги эълон қилинганда залда яна олағовур кўтарилди, тартибсизлик бошланди. Одамлар залдаги микрофонларга ёпишиб бир-бирларига гал бермай, ҳар хил талаблар қўя бошладилар. Афсуски, бу талабларнинг бирортаси асосли ёки қонуний эмасди. Ҳалигина йиғилишни очиш учун овоз берган вакиллар энди шовқин-сурон кўтариб, уни давом эттиришга имкон бермадилар. Йиғилишда қатнашаётган область партия комитети, область Совети ижроия комитети вакиллари залдаги 400 чоғли сайловчини тинчлантиришга, қонунни яна қайта ҳижжалаб тушунтиришга ҳаракат қилиб кўрдилар. Бўлмади. Айрим одамларнинг сайловолди йиғилишининг муҳим аҳамиятига масъулиятсизларча муносабатлари, андишасизликлари шу даражага бориб етдики, улар партия ва совет органлари масъул вакилларининг қонуний сўзларига ҳам қулоқ солмадилар.

Хуллас, йиғилишни тўхтатишга тўғри келди. Ҳар қайси региондан келган вакилларнинг алоҳида-алоҳида тўпланиб, коммунистлар активлигида ўзаро маслаҳатлашиб олиш ва тўғри хулосага келингач, йиғилишни очиб давом эттириш керак, деган қарорга келинди. Шунча ўринсиз тортишувлардан кейин бўлса ҳам ниҳоят, мажлис давом эттириладиган бўлди. Дастлаб номзодларга сўз берилиб, уларнинг сайловолди программалари билан танишилди. Бекобод район марказий касалхонасининг бўлим мудири Абдураҳмон Собиров биринчи бўлиб минбарга чиқди.

— Касбим тақозоси билан,— деди номзод,— мени жиддий ташвишлантирадиган нарса республикамизда оналар ва болалар касаллиги ҳамда ўлими бошқа регионлардагига нисбатан икки баравардан зиёд кўплигидир. Бунинг ўзига яраша сабаблари бор. Ўзбекистон водопровод тармоқлари ривожи бўйича энг охирги ўринлардан бирида. Аммо заҳарли дориларни аямай ишлатишда ҳеч ким бизга етолмайди. Ҳар йили қишлоқларимизда заҳарли дорилар нормадагидан 15 баравар кўп сепилади. Жигар, ошқозон, ичак ва асаб касалликларининг кўплиги шундан. Кўриб-билиб туриб қилаётган бу ишимизни келажак авлод кечирармикин?

Иккинчи бўлиб сўзга чиққан номзод — Пискент районидаги «Пискент» совхози директори Бектой Усмоновнинг сайловолди программаси асосан озиқ-овқат таъминотини қандай қилиб ҳал этиш масалаларига қаратилган эди.

—Гўшт, сут маҳсулотлари, сабзавот ва картошка таъминоти республикамизда 2—2,5 баравар кам,— деди номзод. —Қишлоқларимизда ҳар бир киши ҳисобига ўртача 8 килограммдан гўшт истеъмол қилинар экан. Бу РСФСРдагига нисбатан 8 баравар кам. Умуман, шу пайтгача қишлоқ шаҳарни боқиб келаяпти. Хўш, шаҳар бу қарзини қачон узади? Бу масала ҳам ўзининг адолатли ечимини кутаяпти.

Бўка районидаги «Кремль» совхози пахтачилик бригадаси бошлиғи Ўрозгул Букурова Озиқ-овқат программасини ҳал қилиш учун қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини такомиллаштириш, бунинг учун эса дала ва фермаларда меҳнатни ташкил этишнинг пудрат ва ижара усулларини жорий этиш зарурлигини таъкидлади. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлайдиган кичик корхоналар қуриш эҳтиёжи сезиляпти. Шундай қилинса қишлоқ хонадонларида ҳам, мактаб ва болалар боғчалари дастурхонида ҳам озиқ-овқат турлари керагича бўлади. Пахта монокультурасини тугатиш, пахтакорларнинг оғир меҳнатларини тўғри қадрлаш ҳам ечимини кутаётган муҳим масаладир.

— Ҳурматли сайловчилар, — деди пировардида номзод, — менинг баён этмоқчи бўлаётган программамни шунчаки, қоралама сифатида қабул қилишингизни сўрайман. Чунки, тўлақонли программа сайловчилар билан бўладиган учрашувлар чоғида шаклланади, такомиллашади.

Пировардида сўзга чиққан номзод — Олмалиқ кон-металлургия комбинатининг мис эритиш заводи ишчиси Владимир Голяченко ўз программасига кўпчиликни қизиқтирадиган бир масалани киритган экан. Аёлларга боласи уч ёшга тўлгунча нафақа берилса қандай бўларкин? Номзоднинг фикрича, бу билан давлат ютқизмайди. Биринчидан, болалар яслисини қуришдан тортиб, ишлаб турганларини таъминлашга озмунча маблағ кетадими ҳозир. Иккинчидан, боланинг ўз ота-онаси қўлида тарбияланганига нима етсин. Ясли ходими билан онанинг бола тарбиясига муносабатлари бир хил бўлмаса керак ҳар ҳолда. Эътироф этиш керакки, аслида бу таклиф моҳияти жиҳатидан диққатга сазовор, аммо ҳар томонлама чуқур таҳлил қилиш, ҳисоб-китоб қилиб кўриш керак.

Шундай қилиб номзодлар ўз программаларини баён этишди. Уларнинг ҳар бири уй-жой, озиқ-овқат таъминоти, экология муаммоларини ўз программаларида ҳисобга олишган. Ҳаммаси равшан бўлди. Энди округ сайловчилари номидан вакил бўлиб йиғилишга келганлар номзодлардан икки нафарини танлаб, рўйхатга олиш учун тавсия қилишлари керак, холос. Фақат СССР халқ депутати ҳар томонлама, яъни ижтимоий-сиёсий жиҳатдан етук, ташкилотчилик қобилиятига эга бўлиши зарурлиги унутилмаса бас. Лекин мана шу ҳал қилувчи масалага келганда айрим вакиллар оддий инсоний одоб нормаларига ҳам амал қилмадилар. Ўз регионларидан кўрсатилган номзодларни кўкларга кўтариб мақташ билан қаноатланиб қолмай, бошқа номзодларни камситишга уриндилар. Айниқса, Бектой Усмонов билан Ўрозгул Букуроваларга ножўя саволлар ёғдирилди. Бундай вазият очиқ овоз беришнинг пировард натижасига таъсир ўтказмай қолмади, албатта. Бўка райони атайлаб йиғилишга ҳаммадан кўп вакил юборган, деган нотўғри тушунча бутун вазиятни ўзгартириб юборди. Бўкаликларга зарда қилган Пискент райони вакиллари Олмалиқ шаҳри вакилларига ён босдилар. Олмалиқ ва Бекобод шаҳарлари вакиллари эса бекободлик номзод учун овоз бердилар. Натижада А. Собиров билан В. Голяченко 50 процентдан ортиқ овоз олишди. Йиғилиш уларни СССР халқ депутатлигига номзод сифатида рўйхатга олишни тавсия этди.

Тўғри, кимнинг қайси номзод учун овоз бериши фақат ўзининг ҳуқуқи, эътирозга ўрин йўқ. Аммо сайловолди йиғилишида вакил бўлиб қатнашишнинг масъулияти жуда кучли. Ҳар бир вакил ўз ортида минглаб сайловчи турганлигини унутмаслиги, ўзининг йиғилишда айтган ҳар бир сўзи, ҳар бир хатти-ҳаракати ана шу сайловчилар номидан эканлигини тушунмоғи керак. Шундай экан, сайловолди йиғилиши вакиллари вақтинчалик ҳис-ҳаяжонга эмас, балки виждонларига қулоқ солишлари керак. Ана шундагина демократия билан ошкоралик ўрнини ўзбошимчалик билан андишасизлик эгалламайди.

А. ЙЎЛДОШЕВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

✻

Тошкент области ва шаҳаридаги барча сайлов округларида депутатликка номзодлар рўйхатга олиб бўлинди, сайлов ҳал қилувчи босқичга кирди. Айни кунларда сайлов участкаларида тайёргарлик ишлари қизғин давом этмоқда.
СУРАТДА: Киров районидаги 55-сайлов участкаси комиссияси аъзоларидан З. Муродова, Г. Морозова, Г. Ерофеева навбатдаги вазифа хусусида келишиб олмоқдалар.

М. Нуриддинов фотоси.

✻

• Совет болалар фонди область бўлимида

ХАЙРИЯ БИЛЕТЛАРИ СОТИЛМОҚДА

В. И. Ленин номидаги Совет болалар фондининг республика, область бўлимлари жойлардаги болалар уйлари, мактаб-интернатларининг моддий-техника базасини яхшилашга катта ҳисса қўшмоқдалар.

Ўтган йилнинг охирларида эса матбуот органларида мамлакатимизда оила типидаги шаҳарчалар бунёд этила бошланганлиги ҳақида хабар қилинди. Ёш авлоднинг жисмонан ва маънавий жиҳатдан соғлом бўлиб улғайишида бундай шаҳарчалар ниҳоят зарур деган қарорга келинди ва бу ташаббус СССР Министрлар Совети томонидан маъқулланди. 1988—1991 йилларда Иттифоқимиз бўйича 30 та ана шундай оила типидаги шаҳарчалар бунёд этилади. Шаҳарчада турар-жойлардан ташқари боғча ва яслилар, мактаблар, спорт комплекси, даволаниш ва соғломлаштириш марказлари, жисмоний меҳнат қилиш учун ер участкалари мавжуд бўлади. Турар-жойлар бир неча етим болани асраб тарбиялаётган оилаларга берилади.

Совет болалар фонди ана шундай эзгу мақсадларни амалга ошириш учун Хайрия билетлари таъсис этди.

1, 3, 5, 10 ва 25 сўмлик Хайрия билетлари сотувидан тушган маблағ оила типидаги шаҳарчалар қурилишини тезлаштиради. Яқинда СССР омонат кассаларининг область бўлимларига ҳам ана шундай Хайрия билетлари келиб тушди. Албатта ёш авлод тақдири билан боғлиқ бундай ишга бефарқ қарамай, қўлидан келганча саховат кўрсатиш ҳар бир совет кишисининг чин инсоний бурчидир. Хайрия билетларини сотиб олиб, сиз энг олийжаноб ишга ўз ҳиссангизни қўшасиз, деган умиддамиз. Уларни областимизнинг барча шаҳар ва район омонат кассаларидан харид қилишингиз мумкин.

З. ЖЎРАЕВА.

ҲАЛИ ҲАМ ҚЎШИБ ЁЗИШМОҚДА

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев январь ойида КПСС Марказий Комитетида бўлган кенгашни очиб шундай деган эди:

«Партия Марказий Комитетининг аграр сиёсат масалаларига бағишлаб март ойида ўтказиладиган Пленумига тайёргарлик соҳасидаги ишимизнинг ҳал қилувчи босқичи бошланди. Бу — муҳим Пленум бўлади. Бўлажак партия анжуманининг аҳамиятини таърифлаш учун бу сўз ҳатто етарли эмас, деб ўйлайман...».

Ҳа, ана шу масалага бағишланган катта партия анжуманига бутун мамлакат тайёрланмоқда. Айтиш мумкинки, унга тайёргарлик қанча пухта бўлса, масалалар ҳам шунча ойдинлашади, муваффақиятли ҳал этилади. Башорат қилиб айтиш мумкинки, Пленум совет халқи олдига узоқ муддатли, истиқболли вазифалар қўяди. Редакция ва область прокуратураси ҳам агросаноатда қишлоқ хўжалик техникаси, минерал ўғитларнинг сақланиши, чорвачиликнинг аҳволига бағишлаб рейд ўтказди. Қуйида уни эълон қилмоқдамиз.

«Тошкент ҳақиқати» ва область прокуратурасининг қўшма рейди

БИЗ дастлаб Оққўрғон районидаги «Ленинобод» колхозининг минерал ўғит сақлаш омборида бўлдик. Ҳовлининг ўртасида, олти тонна атрофида аммофос тўкиб қўйилибди. Усти очиқ, ҳатто плёнка билан ҳам беркитилмаган. Минерал ўғитнинг бир қисми ёнма-ён турган маҳаллий ўғит билан қоришиб кетган.

Биз ҳамроҳимиз РАПО катта агрономи Қуддус Аҳмедовдан вазиятга баҳо беришини сўрадик.

— Минерал ўғит сақлаш қоидалари ўта қўпол равишда бузилган,— дейди у, — аслида усти берк жойда сақланиши керак. Бу ҳолда азот миқдори камайиб кетади, сифати бузилади.

Ортиқча изоҳга ҳожат йўқ. Тўкиб ташланган ўғит устига ёғин тушиши билан ярмидан кўпи ярамайдиган ҳолга келиши турган гап. Шу туришда ҳам 2 тоннадан кўпи нам тортиб, гўнг, лойга қоришиб ишдан чиққан. Мутахассислар минерал ўғитнинг тоннаси 95 сўмдан туришини айтишди. Ҳозирнинг ўзида колхознинг 200 сўмдан зиёдроқ пули йўқ бўлибди.

Сал нарироқда селитрадан бўшаган қоғоз қоплар уюм бўлиб ётибди. Қоида бўйича улар бу ерда сақланмаслиги керак.

Мазкур хўжаликда техниканинг сақланиши ҳам ачинарли аҳволда. Шу ернинг ўзида макка тозалайдиган агрегат темирларга боғланиб девор ўрнига қўйилибди.

— Йўқ у ишлайди, маккани шунда тозалаймиз, — деб қолди чорва бухгалтери Зокир Ғазатов.

Биз ажабланган ҳолда 4—5 метр жойни эгаллаб турган техникага яқинлашдик. На мойланган, на бўялган, на усти беркитилган. Умуман ташландиқ ҳолда. Бу воқеа эса бизни хўжаликда техниканинг аҳволи билан қизиқишга ундади.

Колхоз устахонаси мудири Ўткир Абдуқаюмов 36 чопиқ тракторининг 28 таси экиш агрегатлари билан жиҳозланиб, баҳорги экин экиш мавсумига шай эканлигини билдирди. Текширдик. Ҳали иккитасига сеялкалар осилган ҳам эмас экан. Устахона мудири гапининг тўғри чиқмаганлигидан ҳижолат бўлиб яна қўшиб қўйди:

— Лекин ремонтни сифатли ўтказганмиз.

Қаторнинг охирида турган тракторни ишга шайлигини синаб кўришни таклиф этдик. Бир амаллаб ўт олдиришди. Бироқ экиш агрегатлари ишламади. Мулзам бўлган Ўткир Абдуқаюмов «худди шу тракторнинг ҳайдовчиси бўлганида албатта ишларди» деб қўйди. Бизнингча бу билан ҳали бундай ишларимиз кўп, дегандек маъно билдирди. Аслида ҳам шундай экан. СКД—6 дон комбайни ҳатто лойдан ҳам тозаланмабди. Кўчма насос станциясининг аҳволига маймунлар йиғлайдиган даражада. 1986 йилда сотиб олинган мазкур сув насос станциясининг кўп қисмлари йўқолган. Янгигина техника фойдаланиб бўлмайдиган даражада. Унинг ёнгинасидаги 1987 йилда ишлаб чиқарилган 14ХВ—2,4Г маркали пахта териш машинаси ҳам шу аҳволда. Ҳали ишлатилмаган, 1985 йил тамғаси босилган иккита СХУ—4,1 маркали чигит экиш агрегати қоидалари қўпол равишда бузилган ҳолда сақланмоқда.

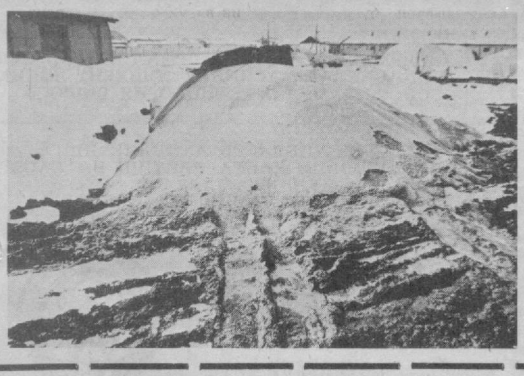

Колхоз раҳбарлари эса юқори ташкилотларга ишни қойил қилаётгандек бўлиб кўриниш учун ёлғон рақамларни учирма қилмоқдалар. Сувдан ҳолва ясамоқдалар. Улар 34 та пахта териш машинасидан 28 таси ремонт қилинди деб қоғоз юборганлар. Текширганимизда улардан биронтаси ремонтдан чиқмаганлиги аниқланди.

Рейдимиз давомида хўжалик чорва фермасига ҳам кирдик. Колхоз раиси Абдукарим Орзиқулов, ферма мудири Сайфиддин Мамедов колхоз сут топшириш планларини ошириб бажараётганини, чорвачилик фойда келтираётганини, ферма районда илғор эканини тўлиб-тошиб гапиришди. Фермада ишлар у даражада мақтанарли эмаслигининг гувоҳи бўлдик. Буни рақамлар ҳам исбот этиб турибди. Ўтган йил 26 та мол нобуд бўлган, 38 таси мажбуран сўйиб юборилган, шунинг ўзи колхозга салкам 8 минг сўм зарар келтирибди. Шунингдек беш юздан кўп товуқ, 2,5 мингдан зиёд жўжа ўлган.

Шу райондаги Вотинцев номли колхозда бўлганимизда бундан ҳам аянчли воқеаларнинг гувоҳи бўлдик. Уч-тўрт ойлик бузоқлар сақланадиган майдон ботқоққа айланган.

Кеча, бугун туғилган бузоқлар бўлинмасига кирдик. Хона совуқ. Томдан чакка ўтиб ётибди.

Ветеринария врачи Уммат Қурбонов билан суҳбатимизда у ўтган йил 12 та қорамол шамоллашдан ўлганини айтди. Кейинчалик аниқлашимизча 1988 йилда 54 та қорамол мажбуран сўйиб юборилган. Унинг ҳам асосий қисми шамоллашдан касал бўлган моллар.

Моллар сайр қиладиган майдонлар балчиқ, бинолар ичи эса совуқ. Иситиш системаси ишламайди.

Маълум бўлдики, чорва комплекси иситиш системасини 21-хўжаликлараро кўчма механизациялашган колонна коллективи қурган ва у хўжаликка салкам 85 минг сўмга тушган. Биз қозонхонани бориб кўрдик. Каттагина бу бино вайронага айланган. Учта автоматик қозонларнинг қисмлари йўқ, улкан цистерналар ахлатхона ўртасида қолган. Бино деворлари нурай бошлаган, томнинг у ер, бу ерида ғалвирак бўлган шиферлар қолган, холос. Лекин бу билан на район раҳбарлари ва на колхоз раҳбарларининг иши бор. Сигирларнинг эса тили йўқ. Ўтган йил моллар ва паррандаларнинг касал бўлиши ва мажбуран сўйиб юборилиши туфайли 25 минг сўмдан кўп зарар кўрилди.

— Бизнинг областда, — дейди ҳамроҳимиз Сурхондарё область прокуратураси умумий назорат бўлимининг бошлиғи Шуҳрат Саодатов, — фермада мол шамоллашдан ҳаром ўлса айбдор жавоб беради. Шунинг учун кейинги йилларда чорванинг шамоллашдан касал бўлиши кескин камайиб кетди. Тошкент областидаги фермаларда шароит ночор экан. Масъулиятни ҳис этишмаяпти. Раҳбарларнинг эса иши йўқ. Акт тузиш билан оппа-осон қутилишар экан. Менимча, сурхондарёликлар тажрибаси бу ерда ҳам қўлланса, масъулиятсизликка ўт очилган бўларди. Ҳозир, айниқса, хўжалик усулига ўтилаётган бир пайтда бу тажриба асқотса керак.

Фермадан чиқиб колхознинг марказий устахонасига йўл олдик. Бу ердаги аҳвол ҳам бизни қониқтирмади. Бир неча минг сўмлик, икки йилгина ишлатилган кўчма насос станцияси очиқда, қор остида ётибди. Қишлоқ хўжалик техникасининг асосий қисми ҳам очиқ жойда. Ҳаммаёқ лой. Тракторларнинг гидравлик системаси беркитилмаган. Ремонтдан кейинги сақлаш даврида омборга топширилиши лозим бўлган пластмасса қисмлар жой-жойида қолиб кетган. Қишда техникани сақлашга қўйилгач, қоидага биноан ёнилғи қайтиб туширилиши лозим. Бу борада ҳам техника хавфсизлигига амал қилинмаган.

«Озод» колхози ҳақида фикримиз бошқача эди. Чунки район агросаноат бирлашмасининг бизга берган маълумотларида 19 та экин экиш техникаси мавсумга шай, дейилганди. Колхоз раиси Абдусамад Сафаев «РАПОга бундай рапорт бермаганмиз» деб қатъий туриб олди. Биз бу ўринда воқеани тушуна олмадик. Ким кимни алдаяпти?

Устахонадаги айрим техникалар кузда даладан қандай олиб келинган бўлса, шундай ётибди. Техника ўрнига усти ёпиқ жойда 150 тонна пиёз сақланмоқда. Шунингдек, яна бир жойда техника ўрнида минерал ўғит уюлиб ётибди.

Ғалаба районидаги Киров номли колхоз марказий устахонасини биз кўрган устахоналарнинг энг ташландиғи, дейиш мумкин. Территория шу қадар ифлос, лой, кўлмаклар босганки, бу ерга фақат овчилар этигини кийиб техникани текшириш мумкин. Устахона территориясига ёнилғи-мойлаш материаллари оқавераганидан ер кўмир рангга кириб кетган. Ҳаммаёқда техниканинг турли қисмлари, темир-терсаклар сочилиб ётибди. Сочилиб ётибди — бу сўз билан қониқиш қийин. Металлолом омборини эслатади. Тартиб деган нарсанинг ўзи йўқ. Айрим тракторлар лойга қоришган, тутдек тўкилган. Машина, трактор баллонлари камида 10—15 жойда айқаш-уйқаш ҳолда.

Биз факт ва рақамлар билан қизиқдик. Ўтган йили хўжалик бир ярим миллион сўм даромад олибди. 70 процентга яқин пахта 1-сортга топширилибди. Ҳосилнинг 90,6 проценти техника ёрдамида териб олинибди. Колхоз раҳбарлари эришилган ютуқлар олдида эсанкираб қолганга ўхшайдилар. Акс ҳолда техникани шунчалик хор қилиб қўймасдилар.

Рейдимиз давомида пахтакорлар, чорвадорлар, турли касб эгалари билан мулоқотда бўлдик. Кўпчиликнинг фикри бўйича, қайта қуриш бу илгаригидан яхшироқ ишлаш, аввал рўй берган камчиликларга йўл қўймаслик, ҳар бир ишда юқорироқ самарага эришишдир.

Афсуски, кўпгина жойларда ана шу оддий ҳақиқатга тушунмаётганга ўхшайдилар. Чиноз районига борганимизда район прокурорининг ёрдамчиси Абдуғани Набиев бир папка ҳужжатларни олдимизга қўйди. Уларда ўтган йил шу пайтда ҳам қишлоқ хўжалик техникаси, минерал ўғитларнинг сақланиши текширилгани акс этган ва қатор камчиликлар кўрсатилган. Масалан, «Қизил Октябрь» колхозида минерал ўғитлар ҳамон автогаражда сақланаётгани, унинг устига қонун-қоидаларга хилоф равишда сақланаётгани учун селитра, аммофос сифати бузилаётгани қайд этилган. Худди шу хўжаликка бордик. Эски ҳаммом, эски тос. Ҳеч қандай ўзгаришни сезмадик. Гаражда 5—6 тонна калий, бир неча ўн тонна селитра сақланяпти. Қонун-қоидалар ҳамон бузиляпти. Кўрсатилган камчиликлар ҳанузгача бартараф этилмаган.

«Олмазор» совхозидаги камчиликларни ҳам ўтган йил ҳужжатларидан билиб олдик. Хўжаликнинг 1-бўлими трактор паркида аммофос, селитра аралаш сақланяпти, бир қисми ёғин-сочин остида қолган.

Рейд якунида Охунбобоев номли колхоз фермасида бўлдик. Бизнингча, район раҳбарлари, ветеринария хизмати ходимлари бу томонларга қадамранжида қилмасалар керак. Шунинг учун бу ерда на тартиб бор, ва на ҳисоб-китоб.

Фермада 543 қорамол бор. Уларнинг ҳаммаси шундай қиш кунларида ҳам очиқда сақланади. Фақатгина сут соғадиган биттагина бино бор. Айрим майдонларда сигирларнинг қорни лойга тегай дейди.

— Фермамизда бешта ёпиқ бино бор, — дейди ферма мудири Умматали Раҳмонбердиев, — лекин касаллик тарқалгани учун район ветеринария станцияси 1988 йил март ойидан санитария ишлови ва ремонт қилиш учун беркитиб қўйган.

Айтишларича, ветеринария станцияси вакиллари ҳар ой келиб санитария ишлови ўтказиб кетишлари лозим. Бу йил улардан дарак бўлмади. Карантин қилиб территория беркитилган, кириш таъқиқланган, лекин яқиндагина 43 тонна ем тузи касаллик манбаи бўлган жойга тушириб сақланяпти. Ҳар гал ем-туз ташилганда яна инфекция олиб чиқиш ҳеч гап эмас-ку.

Моллар боқилаётган майдонлар вақти-вақти билан тозаланмайди. Берилаётган ҳашакларнинг сифати паст. Ўтган йилнинг ўзида етмишга яқин қорамол сўйиб юборилди. Бу аҳволда қандай қилиб мол сонини кўпайтириб бўлади. Биз ферма мудири Умматали Раҳмонбердиев ва ветеринария врачи Равшан Юсупаҳмедовдан нега шунча қорамол сўйиб юборилганини сўраганимизда улар «касал бўлган эди» дейишдан нарига ўта олмадилар. «Нега даволанмади», «қандай касалликлар сабабли» деган саволларимизга на жавоб бериша олишди ва на ҳужжат кўрсата олишди. Ахир улар колхоз мулки-ку! Бунинг учун ким жавоб беради?

Биз бу саволларимизни хўжалик, район раҳбарларига бермоқчимиз. Улардан жавоб кутамиз.

«Тошкент ҳақиқати» газетаси ва область прокуратурасининг мазкур масалага бағишланган рейди давом этмоқда. Биз шу муносабат билан областимиз районлари меҳнаткашларидан жойларда техника, минерал ўғитларнинг сақланиши, чорвачиликдаги камчиликларни бизга хат орқали хабар қилишларини ёки, телефон орқали маълум қилишларини сўраймиз. Телефонлар: 78-13-20, 78-95-72.

Х. НАБИЕВ,
область прокуратураси умумий назорат бўлимининг бошлиғи.

Б. ПЎЛАТОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

✦ Оққўрғон районидаги «Ленинобод» колхози марказий ремонт устахонасида ишга яроқли техникаларни металлолом билан аралаш ҳолда кўриш мумкин. Хўжаликда 6—8 тонна атрофида аммофос очиқ жойга туширилган. Ёғин-сочин таъсирида яроқсиз ҳолга келмоқда (чапда).

✦ Шу райондаги «Озод» колхози марказий ремонт устахонасида техника тартибсиз ҳолда, деталлар сочилиб ётибди, прицеплар турадиган бостирма тагида эса 150 тонна пиёз сақланмоқда.

✦ Райондаги Вотинцев номли колхоз чорвачилик фермаси янги туғилган бузоқлар бўлинмаси. Томдан чакка ўтаяпти, бузоқчаларнинг таги шалоббо (юқоридаги суратлар).

А. Зуфаров фотолари.

Хатлар «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» назоратида

ТЕКШИРИШЛАР, НАТИЖАЛАР, ЧОРАЛАР

ОЛМАЛИҚ шаҳар ички ишлар бўлимининг ходимлари Б. Турдиев ва А. Абдуваҳобовлар уйимизга келиб, оила аъзоларимизни қўрқитиб, прокурорнинг рухсатисиз тинтув ўтказишди. Отамни кўкнори сақлашда айблаб милиция бўлимига олиб кетишди.

А. ЭШМАТОВ,
Оҳангарон районидаги Ворошилов номли совхоз.

Область прокуратураси А. Эшматовнинг шикоят аризаси бўйича текшириш ўтказди, дейилади область прокурорининг ёрдамчиси А. Д. Титаренконинг редакцияга юборган жавобида. Маълум бўлишича, Олмалиқ шаҳар ички ишлар бўлимининг ходимлари Б. Турдиев ҳамда А. Абдуваҳобовлар белгиланган қонунларга амал қилмаган ҳолда И. Эшматовлар уйида тинтув ўтказган.

И. Эшматовни уйидан кўкнори топиб уни милиция бўлимига олиб борган ва қўрқитиш йўли билан 2 минг сўм пора олишган. Кейинчалик И. Эшматовдан яна минг сўм порани олаётган вақтда қўлга тушишади ҳамда пул ашёвий далил сифатида олинади. Бундан ташқари Турдиев ва Абдуваҳобовларнинг уйларида тинтув ўтказилганда қонундан ташқари сақланаётган «Макаров» маркали тўппонча ва 36 дона ўқ чиқади.

Бу иш область судида кўрилаётган вақтда 2 минг сўм пора олганликда айбланган эпизод тасдиқланмай ишдан чиқариб ташланади. Минг сўм пора олиш факти, наркотик моддалар сақлайдиган кишиларга нисбатан ҳаддан ташқари зўрлик ишлатиш йўли билан пора олиш фактлари тасдиқланади. Область суди ўтган йилнинг 26 августидаги ҳукми билан Турдиев ва Абдуваҳобовларни 8 йилдан озодликдан маҳрум қилади, минг сўм пулни эгасига қайтариб беради.

Ўзбекистон ССР Олий судининг жиноий ишлар бўйича судлов коллегиясида кассацион тариқасида ишни кўриб, жиноий ишдан наркотик моддалар сақлашда ҳаддан ташқари мансабини суиистеъмол қилишдаги айби исботсиз деб топилади ҳамда Ўзбекистон ССР жиноят кодексининг 152-моддаси 2-бандидан 1-бандига қайта квалификация қилиниб озодликдан маҳрум қилиш муддати 5 йилдан белгиланади.

* * *

Чиноз район ички ишлар бўлимининг ходимлари Б. Умарқулов ва Ш. Аҳмедовлар Собир Деҳқоновни тергов қилишда қонундан ташқари сўроқ усулларидан фойдаланиб, уни ногирон қилиб қўйишди. Қилмишига яраша шу кунгача уларга бирон жазо чораси берилгани йўқ.

Ш. ТЎРАХОНОВ,
Б. ДЕҲҚОНОВ,
Чиноз райони.

Юқоридаги мазмундаги хат юзасидан область прокуратураси тергов бошқармасининг бошлиғи А. А. Байхутовдан жавоб олинди. Унда область прокуратураси ходимлари томонидан хат бўйича текшириш олиб борилаётганлиги кўрсатилади.

Милиция ходимларининг бу қилмишини кўриб чиқиш масаласи айрим медицина асбоблари бўлмагани сабабли ҳаддан ташқари чўзилиб кетган. Умуртқа поғона суякларининг расмини олиш керак бўлган. Лекин ана шу иш билан ҳеч ким шуғулланмаган.

Область прокуратураси аралашувидан кейин унинг умуртқа поғона суяклари расми олинди. Суд-медицина экспертиза комиссияси уни текширмоқда. Бундан ташқари Янгийўл суд-медицина экспертиза комиссияси ҳамда ортопедия ва травматология илмий-текшириш институтининг мутахассислари билан ҳамкорликда консультация ўтказилди.

Шу кунларда С. Деҳқоновнинг медицина ҳужжатларини экспертиза ходимлари қайта анализ қилишмоқда. Текширишнинг қандай бораётганлигини область прокуратураси ўз назоратига олди ва текшириш якунлангач, хат авторларига ҳамда редакцияга қўшимча тарзда хабар қилинади.

• МАМЛАКАТЛАР • ОДАМЛАР • ВОҚЕАЛАР •

ПЕКИНДАГИ УЧРАШУВЛАР

ПЕКИН. Бу ерда ХКП Марказий Комитетининг Бош секретари Чжао Цзиян АҚШ президенти Жорж Буш билан учрашди. Учрашув чоғида томонлар ҳар икки томонни қизиқтираётган халқаро масалаларнинг кенг доираси юзасидан фикрлашиб олдилар, икки томонлама муносабат масалаларини муҳокама қилдилар. Томонлар турли соҳаларда Хитой—Америка дўстона ҳамкорлигини янада ривожлантириш ва мустаҳкамлашга ўзаро интилишни изҳор қилдилар.

Хитой раҳбари АҚШ президенти билан суҳбатда, жумладан сўнгги ўн йилда Хитойда амалга оширилаётган ислоҳот давомида муайян ютуқларга эришилганини таъкидлади. Бироқ, деди Чжао Цзиян, биз йўлнинг ўртасига келдик, ислоҳот тугашига ҳали анча бор. Марказлаштиришнинг юксак даражаси билан характерланадиган планли иқтисодий моделни ўзгартириб, товар экономикасининг янги системасига айлантириш мамлакатнинг бутун хўжалик фаолиятини ўз ичига олади ва турли соҳаларда тартиб ўрнатилишини билдиради.

МАҲБУСЛАР ОЗОДЛИККА ЧИҚАРИЛДИ

ХАРАРЕ. Жанубий Африканинг Дурбан шаҳрида суд ва терговсиз ушлаб турилган 21 сиёсий маҳбус жума куни озодликка чиқарилди. Бу ҳақда бугун Дурбанда демократ юристлар уюшмаси тараққийпарвар ташкилотининг вакили Эбраҳим Гога хабар қилди. У Жанубий Африка Республикаси маъмурларининг бу иши Жанубий Африканинг бир қанча турмаларида ўзларини бўшатиб юборишни ёки айбнома қўйишни талаб қилиб, сиёсий маҳбуслар очлик эълон қилганлигининг натижаси эканлигини таъкидлади.

Претория режими ҳар куни 20 га яқин маҳбусни бўшатишга ваъда берди. Бироқ, норозилик юзасидан очлик бошланган 16 февралдан буён апартеидга қарши курашган кишилардан атиги 17 киши эркинликка чиқди. Қамоқдан бўшатилганлар ҳуқуқлари чеклаб қўйилганлиги ҳам Жанубий Африка демократик жамоатчилигининг ғазабини қўзғатмоқда.

(ТАСС).

СЎНГГИ СОАТДА

✦ ДЕҲЛИ. БМТ Бош секретари Хавьер Перес де Куэльяр олти кунлик визит билан Ҳиндистонга келди. У муҳим халқаро муаммолар, хусусан Афғонистон теварагидаги вазиятни нормаллаштириш билан боғлиқ масалалар юзасидан Ҳиндистон ҳукумати раҳбарлари билан музокаралар олиб боради. БМТ Бош секретарига «Халқаро ҳамжиҳатлик учун» Жавоҳарлал Неру мукофоти ҳам топширилади.

✦ ЛУАНДА. Намибияда ўтиш даврида ёрдам кўрсатувчи БМТ группаси ҳарбий ходимларининг командири ҳинд генерали Прем Чанд бугун территориянинг маъмурий маркази Виндхукка келди. Аэропортда уни ва ҳамроҳ бўлиб келган офицерларни ҳамда БМТ маслаҳатчиларини намибияликлар шод-ҳуррамлик билан кутиб олдилар. Кўпгина африкаликлар Жануби-Ғарбий африкаликлар халқ ташкилоти (СВАПО) байроқларини ҳилпиратиб турдилар. Плакатлардан бирига бундай сўзлар ёзилган эди: «БМТ кучларининг Намибияга келиши Жанубий Африка мустамлакачилигининг тугатилишини билдиради, деб умид қиламиз».

ХАЛҚАРО СЕМИНАР

● МАДРИД. Жанубий Марбейя шаҳрида халқаро назарий семинар бўлди. Семинар Испания Компартияси ташаббуси билан ўтказилди. Икки аср оралиғида жамиятни социал жиҳатдан ўзгартириш учун курашда сўл кучлар ўрни ва роли билан боғлиқ масалалар учрашувнинг диққат марказида турди. Мунозаралар давомида янгича сиёсий фикрлашнинг қарор топиш муаммоларига, технологик инқилоб ва янги консерватизм ўрнини эгаллайдиган демократик воситаларни излаш, СССРда рўй бераётган қайта қуриш ва бошқа социалистик мамлакатлардаги янгиланиш жараёнларининг капиталистик дунёдаги сўл кучлар фаолиятига таъсири муаммоларига катта эътибор берилди.

УМУММИЛЛИЙ РЕФЕРЕНДУМ

АФИНА. Американинг Грециядаги базалари муаммоси юзасидан умуммиллий референдум ўтказилади. Мамлакатни идора қилаётган Умумгреция социалистик ҳаракат партияси тарафдорларининг оммавий митингида сўзга чиққан Бош министр Андреас Папандреу бу ерда буни яна тасдиқлади. У Умумгреция социалистик ҳаракат партияси муҳим қарорлар қабул қилиш чоғида халқнинг мадади ва иштирокига муҳтождир, шу сабабли агар АҚШ билан аҳдномага эришилган тақдирда базалар муаммоси юзасидан референдум бўлади, деди.

Грецияда АҚШ базаларини сақлаб туриш тўғрисидаги шартнома муддати ўтган йилнинг охиридаёқ тугаган эди, бироқ, Вашингтоннинг тазъйиқи билан бу базаларнинг сақлаб қолиниши тўғрисида сурункали музокаралар олиб борилмоқда.

● АФИНА. «Сўл кучларнинг даври келди!» Душанба куни Пиреядаги тинчлик ва дўстлик стадионида бўлган митингда қатнашган минглаб кишилар ана шу сўзларни такрор-такрор айтдилар. Бу ерга сўл ва тараққийпарвар кучлар уюшмасини тузиш учун катта ҳаракат бошлаган Греция Коммунистик партияси ва бошқа сўл партияларнинг фаоллари йиғилган эдилар.

Греция Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари Х. Флоракис митингда катта нутқ сўзлади. У Грециядаги сиёсий аҳволни батафсил таҳлил этиб, мамлакат чуқур тангликни бошидан кечираётганлигини қайд этди.

(ТАСС).

ИШОНЧНИ МУСТАҲКАМЛАЙДИ

● ОТТАВА. Канада ташқи ишлар министри Жозеф Кларк совет қўшинлари Афғонистондан тўла олиб чиқиб кетилганлиги муносабати билан қониқиш билдирди. Канада ташқи ишлар министрлиги тарқатган баёнотда бу қадам «Совет Иттифоқи Женева битимлари доирасида ўз зиммасига олган мажбуриятларини бажараётганлигини кўрсатади», дейилади. Совет қўшинларининг Афғонистондан олиб чиқиб кетилиши, деб уқтирди Кларк, Шарқ билан Ғарб ўртасидаги ҳозир яхшиланиб бораётган муносабатларда ишончни мустаҳкамлашга кўмаклашади.

• ҚАРДОШЛИК МУШОИРАСИ •

Абдумажид ДАВЛАТОВ,
уйғур шоири.

ҲАЁТ

Бу ҳаётни буткул тилсим, кураш деймиз,
Гулханлардан сакраб ўт, сойларни кеч.
Не ҳасратда юрсак ҳамки ўзимиз,
Ҳамиша бировнинг ғамини еймиз.
Биров дардинг тушунар, лек биров мутлоқ.
Биров сенга ишонади, бирови гумроҳ.
Бировнинг мардлигин сезмай яшайсан.
Номардлик қилади бошқаси ҳар чоқ.
Мудом тонглар отиб, қуёш ботади,
Ҳар инсон қалбида сирлар кўп алҳол.
Яхшилик тилаган одаминг сенга
Ёмонлик тошини отар бемалол...
Ҳаёт қизиқ, баъзан тилсим сабоқ у,
Манглайга не битган
Билмайсан, ёху!..
Бир сўзин, ҳарфини англамасанг-да,
Ўзига жалб этар тошдаги ёзув.
Беҳад қизиқ, ажаб жумбоқ—бу ҳаёт,
Кимнидир ғам эзар, кимдир ўтар шод.
Биров руҳиятин поклаш истайди,
Биров қорни тўйса қилар қаноат.
Ҳаммаси ўткинчи, ён-верингга боқ,
Умр — учқур хаёл,
Мафтункор бироқ.
Биров ўз йўлини тополмай ҳайрон,
Биров учун Ватан — ҳеч сўнмас маёқ.

ЎЗИМ ҲАҚИМДА

Ёмғирдан ўзингни панага олсанг,
Шалоббо бўлишдан қўрқсанг мабодо.
Мен эсам аксинча қучоғим очиб
Жунжикиб куламан субҳи сабода.

Агар сен чироғинг ўчирсанг оқшом,
Уйқунинг ғамида бўлсанг шу асно.
Менинг-чи, чироғим ўчмагай шу он,
Тонггача сўзлардан излайман маъно.

Шодлигингни дариғ тутиб ҳаммадан,
Кулгинг ҳам яширсанг агар қизғаниб.
Мен-чи, борим берсам дейман ҳаммага,
Бахш этсам юракни дейман мен ёниб.

Сен ўрин олмоқни кўзласанг тўрдан,
Ҳаммадан ўзингни бўлакча кўриб.
Мен эсам аксинча, пойгакда тургум,
Одамлар ҳақида юксак ўй суриб.

Тунлари деразанг чертган меҳмонга
Эшигинг ланг очиб чиқмасанг агар.
Мен эсам кўчага интизор боқиб,
Ҳатто бегонадан кутаман хабар.

Ҳатто бегонадан кутаман хабар,
Самовий ҳисларга лиқ тўла дилим.
Сен четга чиқарсанг бировни ноҳақ,
Мен шошиб ёрдамга чўзаман қўлим.

Ҳаёт уммонида кенг қулоч отиб
Бўламан кўп чигал ҳислар асири.
Ҳар хил ўй-мақсадда юради ҳар ким,
Ўхшамас одамга одам тақдири.

Эмин УСМОН таржималари.

Тенглик

Ҳақиқат — зиёдир,
йўлларни ёритар,
Баъзан эса найзадек санчилар бехос.
Баъзида ё чўққига,
ё жарга элтар,
Зеро, воқиф бўлмас ҳеч на беасос.
Юксакдан нур сочар ҳамон ул даҳолар
Заминнинг нимқоронғу бурчакларига.
Барчасига тенг эрур:
кўринг ва баҳоланг,
Ёнма-ён ўсган алаф, чечакларига.
Биз доим ҳақиқатга ташна интилдик,
Баъзан у йироқ бўлди,
баъзан яқинроқ.
Барчасига ҳам сабру-қаноат қилдик,
Чанг босган ҳаққоният покланар бу чоқ...
Ярим ҳақиқатлар тўлқинида кетдик,
Аро йўлда қолдириб чала дунёни,
Мана,
Минг йилдан сўнг
англаб етибмиз
Қайси элданлигин Ибн Синонинг.
Идрокимиз етмай
аросатда қолдик,
Аммо тош отаяпмиз буюк зотларга.
Биз ҳозирча юртларни,
элатларни бўлдик,
Лек даҳолар муҳтожмас тақсимотларга...

Душан ФАЙЗИЙ.

Омондурди АННАДУРДИЕВ, (Туркманистон).

ТЎРТЛИКЛАР

Хоҳи қўрқ, хоҳ қўрқма — бўлари
бўлар,
Эркин йиғлаганлар эркинлаб кулар.
Қимтиниб, кунда минг ўлиб юргандан
Минг йил тўйиб яшаб, бир ўлгим
келар.

✦ ✦ ✦

Севгилимнинг кулиши бор, қиз,
сенда,
Солланиб ҳам юриши бор, қиз,
сенда.
Эҳтиёт бўл сўйлашганда мен билан,
Муҳаббатим улуши бор, қиз, сенда.

✦ ✦ ✦

Англаш керак табиатнинг бу
ажойиб сабоғин, —
Ҳар хил қилиб яратади у ҳар
гулу-япроғин.
Йил ёғинсиз келиб қувраб ётганда
ҳар ёқ,
Шавқи ошар илдизлари узун
янтоқнинг.

✦ ✦ ✦

Турмуш китобини бобма-боб ўқи,
Назар сол ҳар кимга — ҳаққа,
ноҳаққа.
Бебурдлар олган чоқ — оёғинг ўпар,
Берар чоғларида тутишар ёқа.

✦ ✦ ✦

Мен ҳамдам кўзларман соддадан-
содда.
Содданн қитмирлар сақламас ёдда.
Ичида ити бор палид каслардан
Ёнмаган чўп қолдимикан дунёда?

✦ ✦ ✦

Яхшиликда қолсин десанг мендан из,
Ақл-валнаҳдга ғам бўлмас каниз.
Ёлғонни ёзгувчи ёқут қаламдан
Кўчани супурган супурги азиз.

Шукур ҚУРБОН таржималари

МАРШРУТЛАР КЎПАЙМОҚДА

Шаҳар аҳолисининг талаб-истаклари, ягона сиёсий кунларда меҳнаткашлардан тушган фикр-мулоҳазалар асосида ҳамда Олмалиқдаги 45-автобус-таксомотор парки маъмурияти ташаббуси билан Оҳангаронда бир йилдан буён маршрутли таксилар ва автобуслар қатнови йўлга қўйилган.

Янги йилнинг дастлабки ойидан бошлаб эса шаҳарнинг 4-микрорайони ва район марказий касалхонаси орасида йўловчиларга маршрутли такси ҳаракати хизмат кўрсата бошлади.

Оҳангароннинг «Қўрғон» маҳалласи ва 6-ўрта мактаб шаҳар марказидан анча олисликда жойлашганлиги туфайли йўловчилар анча қийналишар эди. Эндиликда 4-микрорайон ва «Қўрғон» маҳалласи оралиғида ҳам автобус қатнови йўлга қўйилди.

Бундан ташқари Олмалиқ шаҳридаги автомактаб ва «Дельфин» дам олиш зонаси орасида қатнай бошлаган 4-маршрутли автобус ҳаракати туфайли Олмалиқ ва Оҳангарон шаҳри бевосита автобус маршрутлари билан боғланди.

О. ХУШНАЗАРОВ.

КИТОБХОНЛАР БИЛАН МУЛОҚОТ

Пойтахтимизнинг Октябрь районидаги Ҳ. Ҳ. Ниёзий номли 85-ўрта мактабда таниқли ёзувчи Худойберди Тўхтабоев, шоирлардан Мирпўлат Мирзаев, Музаффар Аҳмедов иштирокида китобхонлар конференцияси ўтказилди. Бу адабий учрашув Ўзбекистон Ёзувчилар союзининг бадиий адабиётни тарғиб қилиш бюроси ва Октябрь район халқ таълими бўлими томонидан ташкил қилинди.

Кечада мактаб ўқувчилари Х. Тўхтабоевнинг «Беш болали йигитча» қиссасидан парчалар кўрсатишди, шоирларнинг шеърларидан намуналар ўқишди. Шунингдек ҳаваскорлар қўшиқ ва рақслар ижро этишди. Шундан сўнг Х. Тўхтабоев ўз асарларининг яратилиш тарихи ҳақида ҳикоя қилиб берди. Шоирлар эса янги шеърларидан ўқидилар.

Р. ҚУДРАТОВ.

СПОРТ

ЭРКИН КУРАШ

✦Минск шаҳрида эркин кураш бўйича уч карра олимпия чемпиони А. Медведев соврини учун халқаро турнир ўтказилди. Унда Ватанимиз шарафини ҳимоя қилган тошкентлик ака-ука Махарбек ҳамда Аслан Хадарцевлар ўз вазн тоифаларида ғолиб чиқдилар.

СУЗИШ

✦Сузиш бўйича мамлакат қишки чемпионати Киев шаҳрида бўлиб ўтди. Мазкур мусобақаларда тошкентлик Сергей Заболотнов ҳам муваффақиятли иштирок этиб, ўзининг севимли масофаси — 100 метрга чалқанча усулда сузишда биринчи ўринни эгаллади.

ФУТБОЛ

✦Областимиз стадионларида «Пахтакор» хотира соврини турнири учун футбол мусобақалари ўтказилмоқда. Куни кеча мамлакат чемпионати иккинчи лигаси қатнашчиси Чирчиқнинг «Сельмашчи» футболчилари кар ва соқовлар жамияти СССР терма командаси билан учрашдилар. Мазкур ўйинда чирчиқлик футболчилар 3:0 ҳисобида ютдилар.

ДЕНГИЗ УЧ КУРАШИ

✦ Тошкент денгизида денгиз уч кураши бўйича мамлакат чемпионати бўлиб ўтди. Умумкоманда ҳисобида биринчиликда украиналик спортчилар шоҳсупанинг юқори поғонасига кўтарилишди. Шахсий беллашувларда эса Североморсклик О. Садова чемпионлик унвонига сазовор бўлди.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

«ЎЗБЕККОНЦЕРТ»

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА

7, 9, 10 МАРТ СОАТ 19.30 ДА
8, 11, 12 МАРТ 16 ВА 19.30 ДА

«Ҳ А З И Л»

ҲАЖВИЯ ВА ҚЎШИҚ КЕЧАСИ

ҚАТНАШАДИЛАР:
Ўзбекистон ССР халқ артистлари:
Малика АҲМЕДОВА, Дилафруз ЖАББОРОВА.
Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар:
Рушана СУЛТОНОВА, Элмурод ИСЛОМОВ

Биринчи бутуниттифоқ «ЯНГИ ОВОЗЛАР» конкурсининг лауреати

Юлдуз УСМОНОВА

Мирза ХОЛМЕДОВ, Тўхтамурод АЗИЗОВ, Обид АСОМОВ, Собит АСОМОВ, Ботир МУҲАМЕДХЎЖАЕВ; Лирик хонанда — Авазбек МАҲМУДОВ.

Постановкачи режиссёр — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофотининг лауреати Абдурашид РАҲИМОВ.

Билетлар соат 14.00 дан сотилади.

«МИНОР»—ДАМ ОЛИШ МЕБЕЛЬ ЙИҒМАСИДИР

БУ МЕБЕЛЬ ЙИҒМАСИ ДАМ ОЛИШ ЗОНАСИДАГИ ЗАМОНАВИЙ КВАРТИРАЛАРНИ ЖИҲОЗЛАШ УЧУН МЎЛЖАЛЛАНГАН.

ЙИҒМА ДИВАН-КРОВАТЬ, 2 ДОНА КРЕСЛО ВА ЖУРНАЛ СТОЛИДАН ИБОРАТ

Ғилдиракли оёқларга ўрнатилган мебель зарур бўлиб қолган вақтда жойни енгил ўзгартиришга имкон беради.

Диван-кровать ўрин-кўрпа жиҳозлари учун зарур сиғимга эга.

Столча квадрат ҳолдаги қопқоққа эга.
Бу мебель йиғмасини Олмалиқ мебель комбинати ишлаб чиқармоқда.

ДАМ ОЛИШ МЕБЕЛИ ЙИҒМАСИНИ «ОЛМАЛИҚ» ФИРМАЛИ МАГАЗИНИДАН (Олмалиқ шаҳри, Красная кўчаси, 7-«а» уй) ХАРИД ҚИЛИШ МУМКИН.
Баҳоси — 553 сўмдан 748 сўмгача.

«УЗБЕКМЕБЕЛЬ» ТЕРРИТОРИАЛ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ ТОШКЕНТ ЛОЙИҲА-КОНСТРУКТОРЛИК-ТЕХНОЛОГИЯ БЮРОСИ.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ АҲОЛИНИ ИШГА ЖОЙЛАШТИРИШ, ҚАЙТА ЎҚИТИШ ВА КАСБГА ЙЎЛЛАШ МАРКАЗИ
ОИЛАЛАРНИ ТАШКИЛИЙ РАВИШДА

РСФСРНИНГ КОЛХОЗ ВА СОВХОЗЛАРИГА КЎЧИРАДИ

ТОШКЕНТДАН ЖЎНАШ ВАҚТИ:
— ВОЛГОГРАД ОБЛАСТИГА — 22 мартдан;
— ПСКОВ ОБЛАСТИГА — 25 апрелдан,
— ИВАНОВО ОБЛАСТИГА — 12 майдан.

Кўчиб борувчи оилаларга етиб борилган жойда алоҳида турар-жой ёки квартира, ҳовли қурилишлари бўлган томорқа участкаси берилади.

Кўчиб боришни хоҳлаганларга оила бошлиғига 200 сўмгача ва оиланинг ҳар бир аъзосига 75 сўмгача бир йўла ёрдам пули, ҳар бир оила бошига 2 тоннагача миқдорда оила жиҳозларини ташиб бориш йўл харажатлари тўланади.

Кўчиб борган оилалар 8 йил муддатга қишлоқ хўжалиги солиқлари ва икки йил мобайнида квартира ҳақи тўлашдан озод этилади.
Ўз қарамоғида меҳнатга лаёқатли камида 2 аъзоси бўлган оилалар кўчиб бориш учун расмийлаштирилади.
Справкалар юзасидан қуйидаги адресларга мурожаат қилинсин: Олмалиқ, Ангрен, Чирчиқ шаҳарлари аҳолини ишга жойлаштириш марказларига ва яшаш жойидаги аҳолини ишга жойлаштириш шаҳар (район) ижроия комитетлари ҳузуридаги бюроларга; Тошкент шаҳрида — область марказига — Привокзал кўчаси, 30-уй (1, 5, 8, 9, 10, 24, 26-трамвайларнинг «Будённий» кўчаси» бекати). Телефонлар: 55-74-77, 33-84-84.

Ч. АЙТМАТОВ АСАРИ БЎЙИЧА

Тошкентдаги Киночилар уйида тожикистонлик кино санъаткорлари яратган «Қуюн» бадиий фильмининг премьераси бўлиб ўтди. Шу муносабат билан бу ерда фильм ижодкорлари группаси — Б. Содиқов, Р. Иброҳимов, М. Махмадов, Д. Қамбарова, Р. Қубаева, Р. Ўразаевлар томошабинлар билан учрашдилар.

Картина постановкачи режиссёри Бақо Содиқов Чингиз Айтматовнинг психологик кечинмаларга асосланган асари бўйича яратилган мазкур фильм унинг кинодаги биринчи йирик иши бўлганлиги сабабли қаттиқ ҳаяжонланганлигини, лентани суратга олиш давомидаги баъзи тафсилотларни ҳикоя қилиб берди.

Ўзбекистонлик киношинавандалар эътиборига ҳавола қилинган ушбу бадиий фильм премьераси кўпчиликда яхши таассурот қолдирди.

Р. ШОЖАЛИЛОВ.

УЧ АВЛОД УЧРАШУВИ

Тошкент шаҳар уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашида тантанали йиғилиш бўлди.

Мазкур тантанада уч авлод вакиллари, инқилоб ҳамда Улуғ Ватан уруши иштирокчилари, Афғонистонда ўз интернационал бурчини ўтаб қайтган 80-йилларнинг комсомоллари ёнма-ён ўтиришди.

Тошкент область комсомол комитетининг биринчи секретари Ғ. Ҳ. Усмонхўжаев ветеранлар ҳамда жангчи-интернационалчилари н н г жанг майдонларида кўрсатган жасоратлари, айни кунларда ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш соҳасида олиб бораётган ишларини алоҳида қайд қилиб ўтди. Ундан кейин сўзга чиққан Тошкент шаҳар уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашининг раиси С. С. Охунжонов, республика ҳарбий комиссариати сиёсий бўлимининг бошлиғи, полковник А. Я. Рубеколар собиқ жангчиларни Совет Армияси байрами билан табриклашди. Ветеранлар номидан сўзга чиққан Г. М. Вастацких, Б. Нуруллаевлар ўзларига кўрсатилаётган ғамхўрлик учун партия ва ҳукуматимизга миннатдорчилик билдирдилар.

А. АЗИМОВ.

Балки муҳаббатдан —
бир тола сочдан,
Балки эътиқоддан —
оловдан, хочдан,
Балки оддийгина қуруқ
оғочдан
Яралган Ердаги биринчи
чолғу.
Тоҳир ҚАҲҲОР.

МУҲАММАДНАЗИРНИНГ МАНЗУР САНЪАТИ

• Ноёб касб эгалари •

Биз кўпинча таниқли хонанда ижросидаги мусиқага маст бўлиб, унинг қўлидаги чолғу асбобига унчалик аҳамият бермаймиз. Лекин, баъзан «қўлинг дард кўрмагур уста ажойиб соз ясабди-да. жаранглашини қаранг» қабилидаги фикр хаёлидан кечади, эътиборли тингловчининг.

Сир эмаски, фарзанди келажакда яхши санъаткор бўлиб етишишни орзу қилган ота-она аввало, кўнгилдагидек чолғу асбоби излайди. У одатда савдода бемалол турган созни эмас, уста ҳунарманд ясаган чолғу асбобини кўзлайди. Негаки, заҳматкаш усталар бор меҳр-муҳаббатини, ҳунарини ана шу созга бағишлайдилар. Улар яратган сеҳрли созлар бир неча авлодга хизмат қилиши мумкин. Демак, бундай соз ёдгорлик бўлиб қолади.

Бир неча йиллар аввал, Янги йил оқшомларидан бирида телеэкран қаршисида ўтириб, бир уста ижоди билан танишдим. Ўшанда таниқли хонанда Шерали Жўраев оддий тор билан эмас, балки, овози ҳам, кўриниши ҳам бошқачароқ бўлган созда қўшиқ ижро этган эди. Ана шу оқшом томошабинларга янги чолғу асбобини яратган уста Муҳаммадназир ҳақида ҳам қисқача маълумот берилган эди.

Бу новатор уста ижодига мен ҳам қизиқиб қолгандим.

Муҳаммадназир Юнусов 1946 йили Тошкент шаҳрида туғилган. У ажойиб уста бўлиб етишишида ҳал қилувчи ролни ўйнаган тоғаси Ўзбекистон ССР халқ рассоми Ёқубжон ака Қорабоевдан бир умрга миннатдор.

— Ўн ёшлик пайтларим эди, — эслайди М. Юнусов. — Бир куни тоғамни кўргани борсам, улар чолғу асбоби ясаётган эканлар. Мен аввалига ҳайрон бўлдим. Ўзлари чинни заводида рассом бўлиб ишлайдилару, чолғу асбоби ҳам ясай олар эканлар-да. Шу куни жуда таъсирланиб уйга қайтдим. Ўн тўрт ёшларимда мен ҳам ўзимча қўлимга пойтеша олиб, ёғоч тахталарни ўйиб косачалар тайёрладим, симлар тортиб қўлбола созлар ясашга тушиб кетдим. Менда чолғу асбобига қизиқиш ўшанда уйғонганди.

Лекин «Уста кўрмаган шогирд ҳар мақомга йўрғалар» деганларидек, барча уринишлари зое кетди. Тушундики, бу мураккаб ҳунар чаласаводликни ёқтирмайди. Энди у энг аввало, ўқиб ўрганиши, уста таълимини олмагунча иш битмаслигини ҳис қилди. Кунлардан бир куни республикага донғи кетган машҳур уста Усмон ота Зуфаровни излаб топди-да, ундан ўзини шогирдликка қабул қилишларини сўради. Табиатан юмшоқ кўнгил, ширинсўз Усмон ота Муҳаммадназирни ўз фарзандидек қабул қилса-да: «Ўғлим, мен энди анча қариб қолдим, шогирд тарбиялашга имконим йўқ» дея афсусланди. Лекин кўнгли ўксимасин, деб унга ихлос билан дутор ясаб берди.

Нодир касбни эгаллашга аҳд қилган Муҳаммадназир тоғасининг «сиз инсон қўлига олмаган созлар ясанг, ҳам кўриниши, ҳам овози жиҳатидан у бошқа чолғу асбобларидан тамомила фарқ қилсин» деган ўгитларига амал қилиб бе армон изланди.

Муҳаммадназирни биринчи ўйлантирган нарса шу бўлдики, миллий чолғу асбоби танбурни ҳамма севиб тинглайди, чалишга келганда эса кўпчилик унинг уддасидан чиқолмайди. Барча таниқли хонандалар қардош халқ сози торда қўшиқ ижро этишади. Нега ўзимизникида эмас? Ўзида ҳам тор, ҳам танбур садосини берадиган мусиқа асбоби яратса бўлмасмикан? Чизмалар, изланишлар, қунт билан ишлаб ўтказилган дамлар бесамар кетмади. 1984 йили биринчи соз тайёр бўлди. Муҳаммадназир илк сози билан Ўзбекистон ССРнинг 60 йиллик тўйи муносабати билан ташкил қилинган кўргазмада иштирок этди. Турли чолғу асбоблари қаторида уники алоҳида ажралиб турди. Бу қувончли эди, албатта.

Янги созни мутахассислар кўриб, овозини эшитиб, баҳо беришлари керак эди. Таниқли бастакор Т. Ҳасанов, хонандалар О. Ҳотамов, Ш. Жўраев, М. Тожибоев ва бошқалар бу чолғу асбобининг ютуқ ва камчиликлари ҳақида батафсил фикрлашдилар. Янги чолғу асбобига қандай ном бериш устида ҳам анча баҳслашдилар. Т. Ҳасанов унинг номи «Сотғи» бўлсин, негаки, бу созда тор, танбур, ғижжакнинг оҳанглари жамул-жам экан, деди. Муҳаммадназир ҳам ўзининг кўп йиллик орзуси ушалганидан қувонди. Уни ўз исмининг қисқартмасидан келиб чиқиб, «Манзур» деб номлашга қарор қилганини айтди. Бу ҳаммага маъқул бўлди.

Уста бастакор, ғижжакчи Ўлмас Расулов, рубобчи Абдуҳамид Мирҳамидовларнинг самимий ва холисона билдирган фикр-мулоҳазалари асосида янги соз янада такомиллашди. Эндиликда радио тўлқинларида ва телевидение орқали «Манзур» созида чалинадиган ўндан ортиқ куй ва қўшиқлар эфирга тарқалмоқда. Бу сознинг овозини ансамбль жўрлигида ижро этилган бошқа мусиқа асбобларидан бехато ажратиб олиш мумкин.

Муҳаммадназир Юнусов ўзи севган машаққатли, айни пайтда ноёб ҳунарини ёш авлодга етказишда ҳам жонбозлик кўрсатмоқда. Мана, қарийб беш йилдирки, у Тошкентдаги республика ёш техниклар марказий станциясида миллий музика асбоблари лабораториясининг мудир-методисти сифатида билими ва ҳунарини болаларга қунт билан ўргатиб келмоқда. Ажаб эмаски, келгусида улар орасидан Уста Умарали, Уста Тош, Уста Усмон Зуфаров каби иқтидорли ҳунар эгалари етишиб чиқса.

М. МИРАЛИЕВ.

СУРАТДА: М. Юнусов ёш шогирдлари билан.
Ҳ. Мирзакаримов фотоси.

НАВБАТДАГИ ҚАБУЛ

«Тошкент ҳақиқати» газета редакцияси ҳузуридаги жамоатчилик Совети навбатдаги қабулни эртага — 2 март пайшанба куни соат 17 дан бошлаб ўтказади. Бу сафар меҳнаткашларни жамоатчилик Советининг аъзоси, юрист Абдужалил Ҳасанов қабул қилади.

Жамоатчилик Советининг қабулхонаси: Ленинград кўчаси, 32-уй, 7-қават, 742-хонага жойлашган. Телефонлар: 33-40-48, 32-53-54.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖАМОАТЧИЛИК СОВЕТИНИНГ ҚАБУЛХОНАСИ.

ҚИДИРИЛМОҚДА

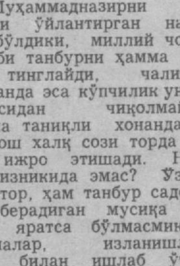

Алексей Акрамович Умурзоқов, 1963 йил 15 январда туғилган. Бекобод шаҳрида яшаган. Бекободлик Р. Шарипов ва А. Баринбаумларни ўлдиришда айбланади.

Алоҳида белгилари: бўйи 160-177 см, озғин, юзи чўзинчоқ, сочлари тўлқинсимон, тўқ малла, қулоқлари шалпанггроқ, нутқи равон.

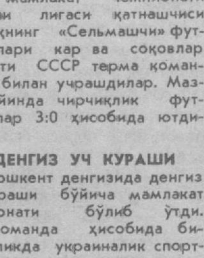

Мўминов Маҳмуд Исмоилович, 1960 йилда Чинозда туғилиб, шу ерда яшаган. 1988 йил декабрида поездда Оренбург шаҳрига жўнаб кетган ва бедарак йўқолган.

Алоҳида белгилари: бўйи 165-170 см, ўрта қоматли, юзи чўзинчоқ, сочлари қора ва текис, мўйлови бор.

Қидирилаётганлар ҳақида бирор маълумот бера олувчи одамларнинг 02 телефони орқали қўнғироқ қилишлари сўралади.

ЯНГИ ФАКУЛЬТАТИВ КУРС

Республикамиз умумтаълим мактабларида «Атеистик билимлар асослари» факультатив курси жорий этилди.

Ўрта мактабларнинг 7—10 синф ўқувчилари учун уюштирилаётган бундай курс машғулотларини ўтказишдан кўзланган асосий мақсад мактаб комплексидаги барча предметларни ўрганиш жараёнида ҳосил қилинган атеистик билимларни системага солиш ва умумлаштиришдан иборатдир.

Ўқувчиларни ўқув предметларида ўз аксини топмаган атеистик тушунчалар билан қуроллантириш ҳам янги курснинг муҳим вазифаси ҳисобланади. Бунда асосий эътибор дин тарихи, Ўрта Осиё территориясида шаклланган диний қарашларнинг келиб чиқиш сабаблари, виждон эркинлиги ҳақидаги марксча-ленинча тушунчалар хусусида ўқувчиларга маълумотлар беришга қаратилади.

«Атеистик билимлар асослари» курси бўйича программалар ҳам тайёрланди.

С. ОДИЛОВА.

Редактор
Н. НАСИМОВ.

КОРХОНАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР ВА МУАССАСАЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Сирдарё область савдо бошқармасига қарашли

28-«ГАСТРОНОМ» МАГАЗИНИ ТУГАТИЛДИ

Даъволар Гулистон шаҳар озиқ-овқат маҳсулотлари савдо тармоғи томонидан бир ой давомида қуйидаги адресда қабул қилинади: 707000, Гулистон шаҳри, Коминтерн кўчаси, 40-уй. Телефонлар: 2-46-72, 2-11-84.

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 1/III да **Жизель**, 2/III да **Замонавий ва классик балет кечаси**, 3/III да **Флория Тоска**, 4/III да **Тўмарис**.

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 1/III да **Нажот истаб**, 2/III да **Отелло**, 3/III да **Ўғрини қароқчи урди**, 4/III да **Зебуннисо**.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КУЧАСИ, 32.

Редактор ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916. 325748; масул секретарь — 334808, 325353; секретариат — 325750; БЎЛИМЛАР: хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; идеология — 325778; саноат капитал қурилиш ва транспорт — 325749; қишлоқ хўжалиги — 325647; совет қурилиши — 325733; адабиёт ва санъат — 325553; маданият — 325767; социал масалалар — 325556; ахборот, спорт ва ҳарбий ватанпарварлик — 325645; эълонлар бўлими — 325727.